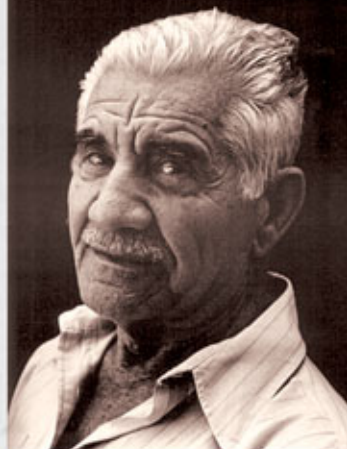

ЛЕГЕНДЕ БЕОГРАДСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

Радомир Д. Лукић

*Универзитет у Београду
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“
у Београду*

*Лејенде Београдској
универзитетској*

*Радомир Д. Лукић
1914–1999*

Каталоги изложбе

Леїенде беоїрадскої универзїїейїа

коло 2

књига 3

Програм *Лејенде Београдској универзитету* дугорочни је циклус изложби и предавања у оквиру кога Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду настоји да представи националну научну баштину кроз личне и стваралачке портрете истакнутих професора, чланова академске заједнице наше престонице. Богате професионалне и ванпрофесионалне биографије којима су обогатили духовни живот свога народа, свакако су основна препорука за улазак у „друштво одабраних“.

Приликом избора личности првенствено тежимо обрнутој хронологији, како би савременици: студенти, пријатељи и колеге, били ти који ће живим сећањима, из различитих углова, осветлити централну фигуру нашег програма. То никако не значи да и давно преминули професори неће бити тема овог циклуса, иако се о њима подаци налазе у архивама, споменицама, историјама културе или науке, у колективном памћењу академске и шире јавности.

У ред одабраних незаобилазно ће се уврстити сви који су, држећи предавања на светским универзитетима или конгресима, домаћу науку учинили међународно признатом, који су своја предавања у земљи обогатили европским достигнућима, као и они које су, због стручности, ерудиције и особеног начина излагања, радо слушали студенти свих наших факултета. Најзад и они, чије су животне приче, уз све наведено, у неком смислу, биле ванстандардне.

Изложбе имају задатак да визуелно илуструју живот и рад одабране личности преко фотографија, преписке или рукописне заоставштине а пре свега штампане грађе, из фондова првенствено наше Библиотеке. Када се ради о том публикованом материјалу, изложбе обухватају избор из расположивог, уобличен пре свега тематским али и просторним и естетским критеријумима.

Каталози који прате изложбе, првенствено су писани траг о њиховом одржавању. Поред тога што обухватају попис предоченог штампаног материјала, који је у ствари селективна библиографија одабране личности, они пружају и неку врсту дестилованог пресека кроз њен животни и радни пут. Уз важне биографске податке и фотографије, иако невелики обимом, каталози имају за циљ да буду релевантно почетно информативно штиво за будуће истраживаче.

Предавања која се организују током трајања изложбе нису замишљена као сува и строго академска валоризација научног доприноса наших угледних професора, већ, ако је то могуће, као топло, људско, оживљавање сећања најквалификованијих и најближих сарадника и пријатеља. Личне успомене на контакте са *лејендама* уносе у представљање онај жељени, присни тон, а највиша упућеност учесника у „тему“, неопходан академски ниво. Уколико живих „сведока“ нема, у том случају, бирају се учесници који су у својим истраживањима значајно место посветили професору који је предмет наше пажње.

Критеријум за избор личности увек је примарно диктиран важећим ставовима научне јавности, квалитетом грађе коју на изложби можемо да презентирамо, али, у тим оквирима, и незаобилазним личним наклоностима.

Замисао организатора јесте да се на сваке две године текстови излагања штампају у **Зборнику**, чиме ће се поступно исписати једна, чини се најзначајнија, страница историје Универзитета – историја његових стваралаца. Прва таква публикација изашла је 2005. године, у тренутку када је прослављена стога годишњица Закона о Универзитету у Београду.

РЕЧ О АКАДЕМИКУ ПРОФЕСОРУ ДР РАДОМИРУ Д. ЛУКИЋУ

У историји Правног факултета Универзитета у Београду, дугој готово 200 година, постојала је једна елита изузетних професора. Имена Слободана Јовановића, Ђорђа Тасића, Живојина Перића, Томе Живановића, Милана Бартоша, Михаила Константиновића су неизбрисиви део историје и угледа Правног факултета Универзитета у Београду. У тај круг најугледнијих професора несумњиво спада и академик Радомир Д. Лукић.

Професор Лукић је пленио пажњу свих око себе, изузетним својствима своје личности. Нико као он није успевао да тако дубоко проникне у најсложенија питања права, правде и слободе и да затим своја сазнања искаже тако једноставно, сажето и сугестивно, с утиском да се о односним питањима једино тако и може мислити. По тој снази и трезвености казивања, његово научно стваралаштво је постало неизбрисиви део наших знања о праву и наше опште правно добро.

Поникао на селу, рано оставши без оца и мајке, везан за деду по оцу, професор Лукић је искрено заволео српско село, људе који су у њему живели и са којима је делио добро и зло. Стога, проф. Лукић није ни хтео ни могао да се одвоји од села и људи од којих је потекао и које је тако чисто и топло волео. Самоникао и свој, и кад је досегао највише научне висине и постао члан Српске академије наука и уметности, као и страних академија наука, он је сачувао изворност свог порекла. Та изворност му је омогућавала да разуме потребе и бриге не само студената него и других људи које је сретао. Увек спреман да помогне, професор Лукић је уживао посебан углед и поштовање.

Као ретко који наставник, професор Лукић је био изванредан предавач, способан да одржи пажњу студената у препуној „петици“, амфитеатру који сада носи његово име. Кад се зна да је на његовим предавањима било увек бар 800 студената, да је међу тим студентима било и студената с других факултета Универзитета у Београду, да су многи од њих стајали (пошто их је било више од укупног броја места у амфитеатру), апсолутни мир је могао обезбедити само изузетни професор. А такав је несумњиво био професор Лукић. Његова предавања су била кристално јасна, изузетно занимљива и кад је објашњавао сложену и сувопарну материју. Његов свеж народни

језик, изузетна култура, ненадмашна духовитост, спремност да се направи шала на свој и туђи рачун (али, достојанствено и с мером) привлачила је студенте у амфитеатар, обезбеђивала њихову заинтересованост, пажњу и дисциплину. Његове шале су препричаване, рађане су анегдоте које су кружиле не само по аулама факултета Универзитета у Београду, него и по градовима и селима у Србији и ван Србије. Многи од студената у том раздобљу уписали су се на Правни факултет Универзитета у Београду због професора Лукића и легенде о њему. Слободно се може рећи да је професор Радомир Д. Лукић не само један од најбољих професора у дугој историји Правног факултета Универзитета у Београду, него једини који је још за живота постао легенда, легенда која наставља да живи. Његов уџбеник *Увод у право* (с одговарајућим изменама изазваним великим друштвеним променама) доживљава ових дана 24. издање. Основана је фондација Радомир Д. Лукић, из које се стипендира одређени број студената и објављују најбоље магистарске и докторске тезе.

Бавећи се безмало шездесет година правом, професор Лукић је објавио велики број научних радова. Увиђајући да се право не може потпуно схватити ако се посматра одвојено од човека и друштва, професор Лукић се посветио и научном раду у области социологије и политикологије. С друге стране, право се не може у потпуности сазнати и објаснити ни ако се не схвате и много шире и дубље његове везе, све до везе са светом као целином. Стога је филозофија права морала бити нужно постављена на основи опште филозофије, ма и сведене само на она питања, која су неопходна за сазнање права.

Увиђајући ову везу права са човеком, друштвом и светом, професор Лукић је своју докторску расправу посветио обавезујућој снази правне норме и питању објективног права. У тој расправи су испреплетена филозофска, правна и социолошка разматрања. Своју докторску расправу *Обавезујућа снага правне норме и ишњање објективног права (La force obligatoire de la norme juridique et le probleme d'un droit objectif)* изradio је на Правном факултету у Паризу и одбранио 1939. године. Исте године, та расправа је објављена на француском језику у Паризу. Питањима, која је у тој расправи отворио, професор Лукић је посветио више од пет деценија свог научног рада. Коначан одговор на питање објективног права, проф. Лукић је дао у свом *Систему филозофије права* објављеном 1992. године у Београду.

Своје бављење правом, проф. Лукић је започео радом из области филозофије права и завршио га стварајући свој систем филозофије права. У међувремену се, под дејством околности на које није могао утицати, претежно бавио теоријом права и државе, методологијом права, социологијом, социологијом права и политикологијом. У свакој од ових области је оставио изузетне научне радове. Објавио је *Теорију државе и права* у две књиге, *Увод у право*, *Тумачење права* и *Уставности и законичности*. У седмој деценији 20. века објављује и *Теорију државе и права* (у једној књизи), која бива преведена на француски језик и публикује се у једној од најпознатијих француских издавачких кућа. Деценију касније, појављује се и *Методологија права*. Ово је једно од изузетно значајних дела професора Лукића, које се након објављивања у Београду, преводи на руски језик и објављује у Москви.

Професор Лукић је био изабран за доцента Правног факултета Универзитета у Београду 1940. године, за предмет Социологија права. Огромна заслуга проф. Лукића је у томе што је обновио изучавање социологије и со-

циологије права не само на Правном факултету Универзитета у Београду, већ и шире. Покретач је и главни уредник Социолошке библиотеке, у издању „Савремене школе“, један од оснивача Југословенског удружења за социологију, један од оснивача и уредника „Југословенског часописа за филозофију и социологију“ и „Социологије“. Оснивач је и први председник Српског социолошког одсека на Филозофском факултету у Београду и први наставник на њему.

Из области социологије, проф. Лукић је написао први у нас уџбеник *Увод у социологију*, а затим *Основе социологије, Формализам у социологији, Друштвена својина и самоуправљање* и своје главно дело из ове области – *Социологију морала*.

Професор Лукић је показао изузетан интерес и за проучавање политике. У тој области је објавио, поред уџбеника *Полиитичка теорија државе*, и две монографије: *Историја политичких и њравних теорија и Политичке странке*.

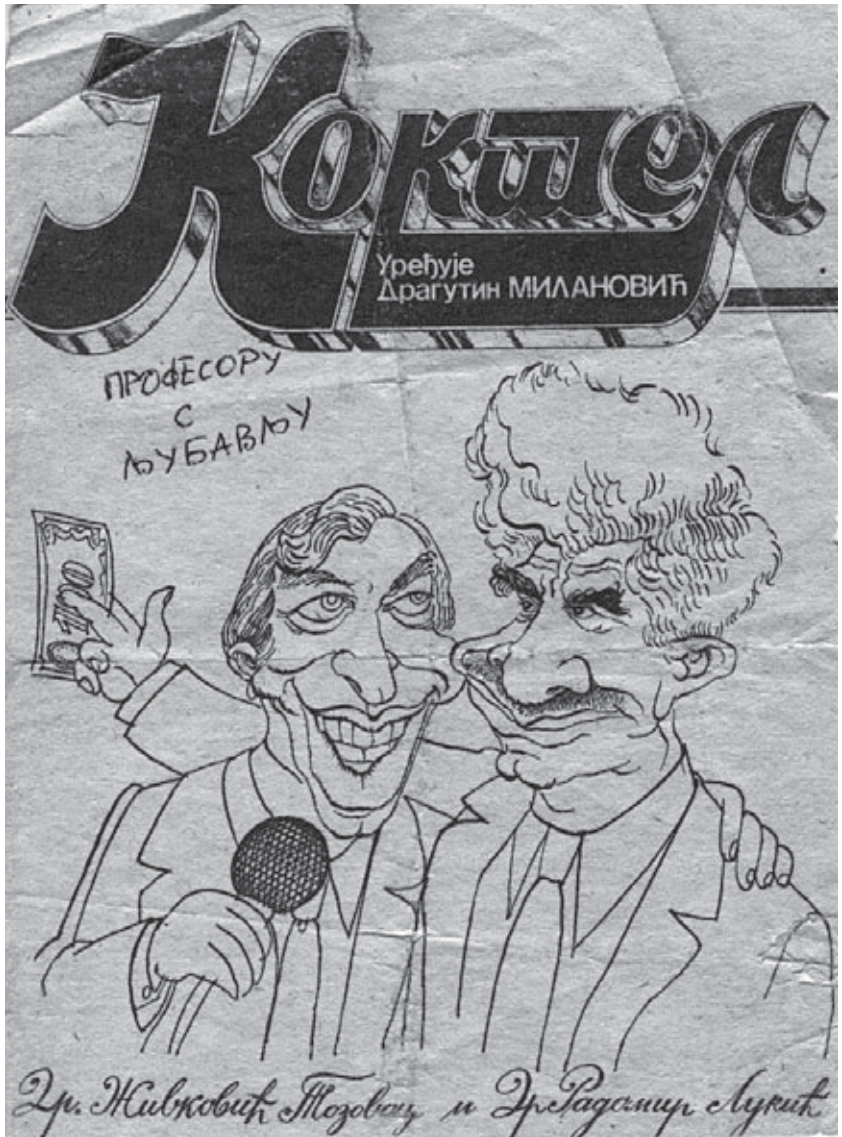
Поред наведених радова, професор Лукић је објавио низ научних расправа у другим правним областима: уставном праву, управном праву, кривичном праву, грађанском праву, упоредном праву и међународном праву.

Професор Радомир Д. Лукић је изузетно значајан и по доприносу који је дао у развоју научних кадрова у области теорије, филозофије и социологије права. Изузетно цењени професори Михаило Ђурић, Стеван Врачар и Мирослав Печујлић започели су своју универзитетску каријеру као асистенти на предметима које је предавао проф. Лукић. Код њега су своје последипломске студије завршавали и бранили своје докторске расправе сада угледни професори на правним факултетима у суседним државама. Најзад, његова монографија *Тумачење њрава* била је и остала извор сазнања, из ове значајне области у процесу примене права, генерацијама правника.

Захваљујући оствареним достигнућима у бављењу правом, особинама које су га красиле као човека из народа, његовој умности и доброти, професор Радомир Д. Лукић је постао легенда Београдског универзитета, која живи и живеће вечно.

У Београду, 6. јуна 2007.

Будимир П. Кошутинић

Студентски рад - карикатура проф. Лукића са Тозовцем

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Међу професорима Правног факултета, као и читавог Београдског универзитета из периода после Другог светског рата, академик Радомир Лукић је, угледом који је уживао, несумњиво заузео сасвим издвојено место. Такав статус заслужио је низом својих особина а пре свега изванредним спојем научне марљивости, интелектуалне радозналости и људске једноставности, преточених у јасну и разветну писану или изговорену реч. Оно што је говорио, било је блиско студентима којима се примарно и обраћао, али и свима онима који су се интересовали за теме које су њега заокупљале.

У историји нашег високог школства иначе, од самих његових почетака, правне науке су се могле похвалити великим бројем професора завидног научног и интелектуалног формата и високог друштвеног реномеа и утицаја. Професор Лукић се, и у тако озбиљној конкуренцији, широким стваралачким захватима сврстао међу одабране, не само у академским круговима, него и знатно шире, како у домаћој средини – тако и изван њених граница.

Тешко је набројати научне и стручне активности и мисије које је обавио током свога живота. Теоретичар и методолог права, обновитељ катедре за филозофију и социологију права на Правном факултету у Београду, један од утемељивача катедре за социологију на Филозофском факултету у Београду, уредник и сарадник низа часописа, редактор и сарадник у енциклопедијама и лексиконима, учесник на саветовањима и конгресима широм света, преводилац, народни човек и просветитељ и, можда најважније, изванредан наставник и педагог.

Социјални миље из кога је потекао, никако није допринио распону, дубини, нити дометима које је остварио, и та чињеница успешно савладане „препоне“ његовом стваралачком резултату даје посебну тежину.

Ово је сажето образложење за то што смо академика Радомира Лукића уврстили у *Лејенде Београдској универзитетској*, желећи да га представимо новим генерацијама. Они старији, који га се сећају, или су са тог „бистрог кладенца“ успешно гасили своју интелектуалну жеђ, верујемо да ће овим подсећањем бити обрадовани.

Изложба, чији је циљ да представи научни и општи стваралачки опсег Радомира Лукића и његов животни пут, овим Каталогом добија свој писани траг. Распоред грађе у њему срећен је тематски, по истом принципу по коме је и изложба конципирана.

Радови Радомира Лукића и они о њему изложени на увид јавности чине само избор из корпуса штампаног материјала који је сачуван у фондовима Универзитетске библиотеке. У том смислу Каталог нема претензије да да потпуну библиографију нити његових радова, нити радова о њему, јер то и није примарни циљ изложбе. Ипак, с обзиром на досад публиковане библиографије, настојали смо да сачинимо што исцрпнији попис радова који њима нису обухваћени. То је начин да овај Каталог, макар тим делом свога садржаја, буде нека врста допунског извора информација.

Драгоцену основу за припрему Изложбе пружиле су нам библиографије Мирјане Костић, као и истраживања Милијана Поповића, Светислава Јарића и Марка Трајковића. Помоћ чланова породице а посебно проф. Ратка Марковића у припреми читавог програма била је, разуме се, од великог значаја. Подаци и експонати које нам је ставио на располагање употпунили су изложбу, а сугестије везане за организовање предавања допринеле њиховом квалитету. Готово да је сувишно помињати од коликог су нам значаја биле сугестије проф. Будимира Кошутића у припреми изложбе, каталога и читавог програма. Овом приликом се свима захваљујемо.

Овај Каталог, као и изложбу, чине три основна тематска блока: ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ И ШКОЛОВАЊЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ ПУТ И ПИСАЛИ СУ О ЛУКИЋУ.

Први има задатак да пружи макар овлашну слику о Лукићевој приватности јер, док се његовим професионалним резултатима бавио знатан број студија, подробнија биографија, као целовито штиво, није штампана. Настojeћи да у том смислу попуњимо празнину, пратили смо хронологију његовог одрастања и духовног уобличавања кроз документа, фотографије, интервјуе и сведочења савременика.

Други блок обухвата представљање Лукићево пре свега високошколске а самим тим и научне каријере. Ту смо покушали да испричамо причу о њему као професору, научнику и истраживачу заслужном за заснивање нових научних области код нас, пасионираном прегаоцу на пољу културе, спремном да својим огромним знањем и интересовањем утре пут за будуће нараштаје. У оквир овога дела улазе подручја којима се примарно бавио и то: *Филозофија љрава и оишћа филозофија, Теорија љрава и државе, Методологија љрава, Уставно љраво, Социологија, Политичке и љравне теорије*. Међутим, како би се показала разуђеност његових интересовања, нисмо занемарили ни ширу делатност на праћењу друштвеног и културног живота уопште. Под назив *Остали радови* подвели смо оне текстове који не спадају у претходно набројана подручја. *Преводилачки и Приређивачки рад* Радомира Лукића добили су такође по један одељак на изложби и у каталогу како би се видело да је и на овим пољима својим знањем и трудом размакао границе знања и дао неприкосновени допринос не само правној науци него и шире.

Трећи блок – ПИСАЛИ СУ О ЛУКИЋУ, обухвата рецепцију целокупног Лукићевог рада и његово ситуирање у контекст научних области којима се бавио.

ПОРОДИЧНИ ЖИВОТ И ШКОЛОВАЊЕ

„Иако то можда не изгледа тако на први поглед, према основном духовном расположењу ја сам у ствари један јако сентименталан човек“, каже Радомир Лукић 1994. г. у разговору са Милошем Кнежевићем.¹ Суморне околности у којима се родио и одрастао свакако су значајно уобличиле његов ментални па тиме и емоционални склоп.

Родио се 1914. у поморавском селу Милошевац код Велике Плане у скромној земљорадничкој породици, од оца Душана Антонијевића и мајке Зорке (рођ. Бојковић). Имао је само три месеца када је његов осамнаестогодишњи отац, почетком Првог светског рата, умро у Битољу од пегавог тифуса, као регрут на обуци, мобилисан у оквиру „последње одбране регрута“. Убрзо потом и мајка му се разболела од туберкулозе.

Кућа Луке Антонијевића у Милошевцу саграђена 1885.г.

Баба и деда по оцу, свесни да им је Радомир једини наследник и страхујући за његово здравље, послали су своју тешко болесну снаху назад родитељима а они преузели бригу о унуку. У то време неизлечива туберкулоза, узела је свој данак. Зорка Лукић је умрла 1917. г. оставивши за собом трогодишњег сина.

¹ Милош Кнежевић *Творци и шумачи*, Београд, 1994, стр. 160

Трагични след догађаја се ни ту није заустављао. Мали Радомир убрзо је изгубио и баку, а о њему је наставио да се брине само деда, Лука Антонијевић. Опхрван болом због губитака које је доживео, он је сву своју љубав усмерио ка несрећном унуку желећи да му надокнади недостајућу родитељску пажњу и нежност. Том хуманом мисијом и своме животу је свакако дао нови смисао.

Деда Лука и унук Радомир.
Слика из Смедеревске Паланке.

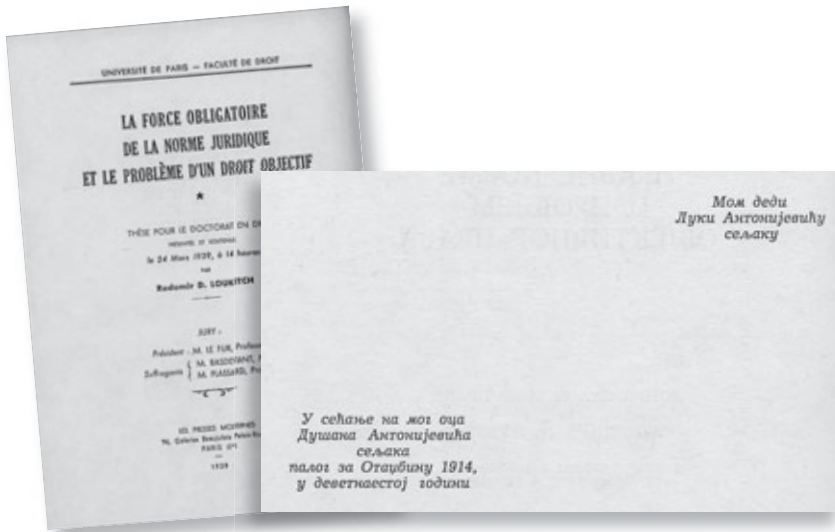

По завршетку Првог светског рата, у коме је Србија изгубила готово четвртину становништва, породици Антонијевић остале су само две мушке главе од девет колико их је било пре рата – деда Лука и унук Радомир. Деда је желео да његов наследник заврши основну школу а потом остане на имању „како се не би угасила славска свећа и опустела кућа“, али и како би тај унук „био слободан човек а не туђи слуга“. При упису у школу, код учитеља Антонија Максимовића, уписао га је као Радомира, не Антонијевића, него по своме имену, као Лукића „да се зна чији је“.

Време ће показати да су деда Лука и учитељ Антоније Максимовић постали две кључне фигуре за трасирање животног и професионалног пута Радомира Лукића. Први, зато што му је пружио топлину и љубав и обојио сеоски период живота благошћу, ведрином, непосредношћу и здравом расудном снагом, а други, јер му је усадио љубав према књизи, учењу и „учитељском“ позиву.

Унук, потоњи париски доктор права, своме деди је до краја живота безрезервно узвраћао неизмерну љубав и пажњу, баш како је и заслужио. На полеђини насловне стране своје докторске тезе написао је „Мом деди Луки Антонијевићу сељаку“. Нешто ниже, на истој страни стоји и: „У сећање на мог оца Душана Антонијевића, сељака палог за Отаџбину 1914, у деветнаестој години.“

Радомир је био одличан ђак. На наговор учитеља, деда Лука је, свакако тешка срца и уз велико материјално одрицање, ипак послао свога унука на даље школовање у Пожаревац. За доношење такве одлуке било је потребно време. Донета је са извесним закашњењем те је учитељ морао министру просвете да упути молбу да овом ученику одобри накнадни упис у гимназију.

Када је дошао у разред сва места сем „магареће клупе“ већ су била заузета. „Моји градски другови су ми се од прве подсмевали, правили шале на мој рачун: брзо сам постао играчка с којом се нису баш најдругарскије поигравали. То, природно, ствара у младом бићу одређене отпоре: гони га да учењем натера друге на поштовање његове личности, да се изравна с њима, да их превазиђе. У мени се родио отпор према граду уопште.“

Стара Зграда гимназије у Пожаревцу.

После смрти Антонија Максимовића, памтећи његове заслуге за свој животни пут, Радомир Лукић, тада већ професор, подигао му је споменик у селу Милошевац.

Радомир као гимназијалац са дедом.

Гимназију је млади Лукић завршио 1933. г. са одличним оценама, осим из владања. Наиме, потреба да му ствари буду јасне произвела је склоност ка постављању многих питања. Професорима често то није пријало и та особина му је донела четворку из владања.

УСРЕДНЕ И ПОЈЕДИНЕ ПРЕЈЕТА - СРЕДНЕ И ПОЈЕДИНЕ ПРЕЈЕТА	
Предмет	Оцена
Српски језик	5
Математика	5
Историја	5
Географија	5
Физика	5
Хемија	5
Биологија	5
Музика	5
Језик владања	4

Гимназијско сведочанство.

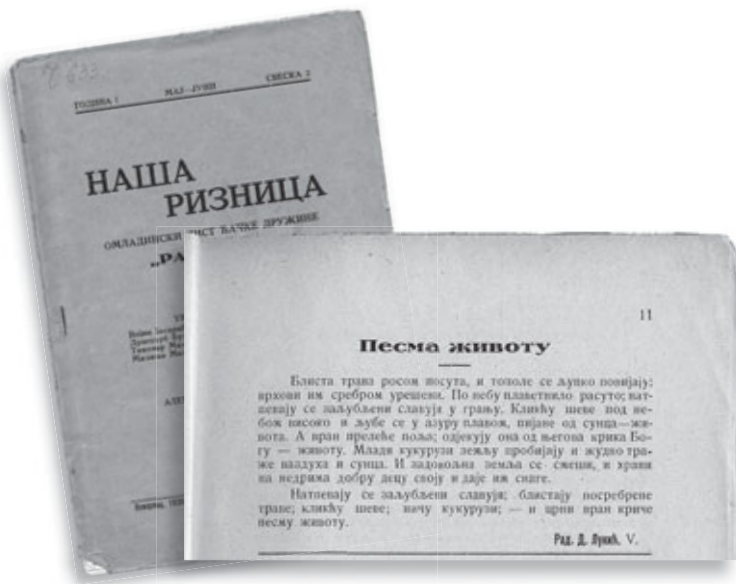

Током школовања, посебно се занимао за историју али, под утицајем народне поезије, и књижевност је заузела високо место на лествици његових интересовања. Већ у трећем основне читао је Скерлићеву *Историју српске књижевности* и, сем што је до краја живота остао страсни читач лепе књижевности, и сам се на том пољу опробао, пишући од најраније младости па све до својих позних година.

Као гимназијалац у Пожаревцу, у листу „*Наша ризница*“ 1930. године почео је са објављивањем најпре приказа а потом и властите прозе и поезије. Занимљиво је да су прве књижевне кораке у том листу направили и Танасије Младеновић, Цвијетин Мијатовић, Анте Фијаменго, Вељко Влаховић и још много његових другова и професора.

1. *НАША ризница : омладински лист ђачке дружине Развитак*. – Репринт изд. - Пожаревац : Гимназија „Јован Шербановић“, 1991. – 232 стр.
Фототипско изд. из 1930. и 1931.

Универзитетска библиотека у својем фонду нема комплет издања *Наше ризнице*, већ само неке бројеве под сигнатуром Ч 633. Љубазношћу Зорана Глигоријевића, директора Гимназије из Пожаревца, добили смо за ову прилику репринт издање *Наше ризнице* којим су обухваћени сви бројеви овог ђачког листа.

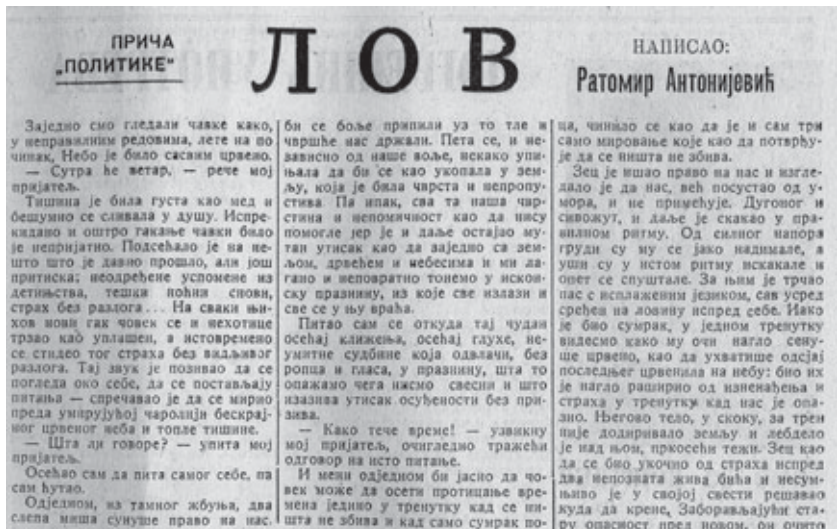
Осим истанчаног сензибилитета који је у Лукићевим књижевним првенцима видљив, остали његови прилози, прикази и осврти, показују заинтересованост, аналитичност и критички дух свога аутора у сусрету са туђим књижевним остварењима.

Занимљиво је да се међу члановима уређивачког одбора у коме се појављују углавном ученици виших разреда (осмог и седмог), после неколико бројева среће и име Радомира Д.Лукића тада ученика шестог разреда гимназије.

Тема матурског рада: *О злочину и казни*, указује на Лукићево интересовање и љубав према књижевности. Говорио је да је због руских писаца научио да чита руски и да је, читајући Достојевског, у исти мах био и болестан и пијан од њега.

Као своје омиљене домаће писце истицао је Лазу Костића и Милоша Црњанског и њихове песме *Стржилово* и *Santa Maria della salute*. Ипак, Његоша је издвајао сматрајући га једним од највећих генија „кога смо икада имали“. Као нашу културну срамоту означио је то што смо народну поезију занемарили „трчећи за безвредном модом“, подсећајући успут на чињеницу да је Гете научио српски језик како би читао у оригиналу српске народне песме.

Читаоцима би могло бити интересантно да је у једном од својих интервјуа из деведесетих година, говорећи о љубави не само према читању него и према писању, Лукић испричао како је чак у зрелим годинама, на конкурс за причу „Политике“, послао један свој рад. Није га потписао правим именом већ псеудонимом **Ратомир Антонијевић** сачињеним од мало измењеног личног имена и правог породичног презимена. Уз доста труда успели смо да пронађемо поменути причу под насловом *Лов* у „Политици“ од 10. маја 1970. године. Прочитавши је, уверили смо се да њен скромни аутор није имао разлога за стид с обзиром на показано приповедачко умеће.

Дошавши 1933.г. у Београд на студије без јасне идеје шта би студирао, уписао се на Технолошки факултет. Међутим, осим што су биле скупе, те студије га нису ни на који начин привлачиле па је прешао на права. Статус изузетног студента на Правном факултету у Београду, са просечном оценом десет, стекао је у „класи“ легендарне екипе професора, сачињене од личности као што су: Слободан Јовановић, Живојин М. Перић, Тома Живановић, Ђорђе Тасић, Теодор Тарановски, Михаило Константиновић.

Велики део времена током студија, из материјалних разлога, проводио је у родном селу, долазећи у Београд само на испите. Али оскудицу је превазилазио и на други начин. Најпре, по доласку у Београд, обилазећи књижаре и антикваријате, упознао је ексцентричног београдског власника антикваријата Влајка (Игњачевића) – Марсовца, који је сиромашном студенту дозволио да код њега, приликом долазака у Београд, повремено преноћи.² Антикваријат се налазио на месту данашње кафане *Грич*, преко пута зграде садашњег Правног факултета (изграђеног 1940). Осим ове врсте помоћи сналазио се и продајом властитих „скрипата“ и препродајом уџбеника.

Још као студент почео је да пише научне и стручне радове а проф. Ђорђе Ташић је био тај који га је, попут оног учитеља из Милошевца, запазио и на то подстицао. Веза са професором Ташићем у великој мери је обележила поље интересовања Радомира Лукића у области правне теорије.

² Према наводима „Марсовчевог“ рођака, пок. проф. др Светозара М. Игњачевића.

Ђорђе Тасић (1892–1943) један од корифеја наше правне мисли, отац социолошке правне школе, припадао је групи од седам професора који су новембра 1941. године затворени у Бањички логор због либералних и антифашистичких ставова (пored Михајла Илића, Ђуре Поповића, Борислава Благојевића, Љубомира Дуканца, Јована Ђорђевића и асистента Драгаша Денковића). Са Михаилом Илићем, тадашњим проректором Београдског универзитета, проф. Тасић, декан Правног факултета у време избијања рата, стрељан је у 51. години живота на старом Сајмишту 1944. године. „Ту смрт никако не могу да преболим. Ђорђе Тасић је био хуманиста и веровао је у људе“, са сетом се присећа и чуди таквом исходу проф. Лукић. Високо ценећи потенцијал Ђорђа Тасића, Лукић сматра да га је прерана смрт онемогућила да у науци, посебно филозофији права, да свој оптимум.

Предавања проф. **Михаила Константиновића** (1892–1982) „оставила су дубок траг на све нас ондашње и касније студенте (...) Он је говорио одмерено, јасно, занимљиво, с оном отменошћу и елганцијом која се обично приписује Французима и које су тако ретке у нашој средини (...) љубазан, савршеног понашања, што је произлазило из његовог поштовања људске личности, из његове хуманости. Било је право уживање слушати га како говори и гледати како поступа. Посебно треба истаћи његов однос према студентима, истовремено као равноправнима и онима којима треба помоћи. То се нарочито видело на испитима. На благ и неосетан начин је помагао студенту да каже оно што стварно зна“ – сећа се проф. Лукић са пијететом и љубављу.

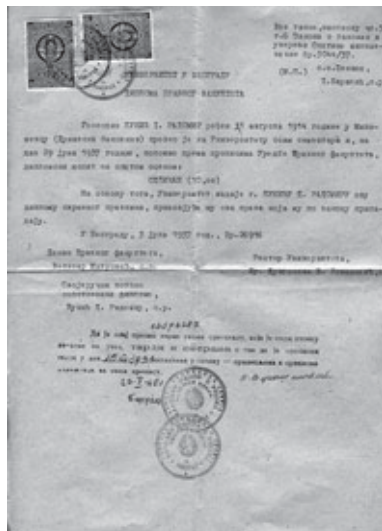

Слободан Јовановић (1869–1958) „је наш најбољи стилиста. Његов стил није китњаст него умерен, разложен и разуман. Само на изглед, његов стил је уздржан, иначе је пун боја и страсти. Његови описи су проницљиви, углађени, понекад меки али и убојити. Српски језик је у његовим реченицама економичан и складан. Човек може да чита Слободана Јовановића уживајући само у језику, занемарујући целину дела“.

Тома Живановић (1884–1971) „је био слабо схваћен, некако издвојен, нити је био познат нити довољно упознат, јер је за то потребно време. Није био комуникативан. Био је затворене природе. Мислим да је имао осећај ниже вредности, муцао је и на неки начин се стидео, ма да је био жудан признања (...) Тома Живановић је као правник и филозоф права био дуго несхваћен и за живота неприхваћен, јер у Срба нема довољно смисла за филозофију“.

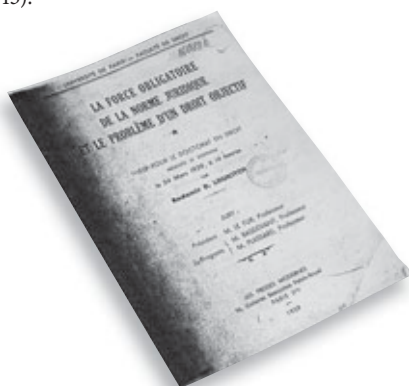

По завршетку студија, 1937. године, као стипендиста Београдског универзитета, Лукић бива упућен на трогодишње научно усавршавање у Париз.

Београдски универзитет је пре рата имао завидне количине новца и хартија од вредности, десетине кућа и плацева на најатрактивнијим местима у центру града, 75 задужбина и 11 фондова. Ти поклони су завештани Универзитету као аманет да стипендира сиромашне студенте, награђује најбоље студентске радове, али и да финансира опште универзитетске потребе. Међу универзитетским стипендистима тога времена нашао се и академик Радомир Лукић.

У Паризу слуша предавања из права и правне филозофије код најутицајнијих правника и интелектуалаца тога времена (Жидела, Рипера, Бартељемија, Бергсона), продубљујући тако знања и ширећи видике. У исто време, дане проводи у Лувру и гута француску литературу. После непуне две године, 1939. на основу дисертације *La force obligatoire de la norme juridique et le probleme d'un droit objectif*, постаје доктор правних наука. Председник комисије за одбрану тезе био је Луј Ле Фир (Le Fur, Louis-Erasmus, 1870–1943).

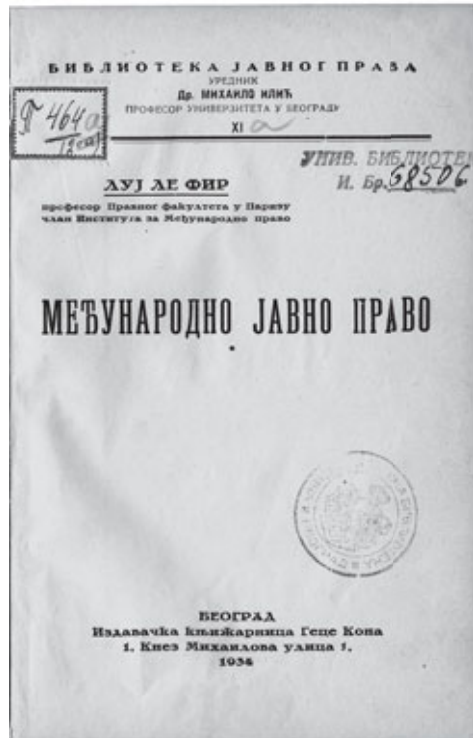

Ле Фир је био познати француски неокатолички правни филозоф. Универзитетску каријеру је започео још 1897. у Кану, да би преко Стразбура и Рена стигао до Париза. Административно и међународно јавно право предавао је и на универзитетима у Холандији, Шпанији, Швајцарској. Био је оснивач и директор *Архива за јравну филозофију и социологију*, члан *Међународне јуридичке уније*, члан и генерални секретар угледног *Института за међународно јраво*, аутор великог броја радова из области правне теорије од којих је код нас 1934. (само три године након изласка у Француској), објављен превод његове књиге.

2. ЛЕ ФИР, Луј

Међународно јавно јраво / Луј Ле Фир. – Београд : Издавачка књи-
жарница Геце Кона, 1934. – 750 стр.

П 464/11а

За те две године боравка у Паризу, осим темељног професионалног ситуирања у област правних наука, Радомир Лукић је решио и нека приватна, животна питања. Наиме, 1937.г. тамо се оженио Смиљком Суђић пореклом из Петровца на мору, а 1938.г. родио им се син Миодраг³. Кум на венчању био је Војин Бесарабић, Лукићев гимназијски друг који је такође био на усавршавању у Паризу.

³ Миодраг Лукић завршио је филозофију на Универзитету у Београду и 1969. г. докторирао на етици са темом *Разум и ауторитет: (расправа о исходној моралне филозофије)*.

На први поглед, за личност која је сасвим јасно била научно оријентисана, журба да већ са 23. г. створи породицу и за оно време је мало необична. Може се само слутити да је осим емотивних разлога, и одсуство сопствене „луке“ од најранијег детињства допринело таквој одлуци. Десетак година касније (1949), по доласку у Београд, брачни пар добија и ћерку Весну (доцније дипломирала англистику и музичку академију). Ово подручје приватности код већине људи најчешће има великог значаја како за лични тако и за стваралачки пут. Када је о Лукићу реч, нема много извора из којих би се могла уобличити слика о улози и месту породице у његовом животу.

Из Прејледа предавања за 1941/42 годину, сазнајемо да је породица Лукић тада становала у ул. Захумској бр. 49 у Београду.

Повратком у земљу, по препоруци проф. Ђорђа Тасића, Лукић прво добија запослење у Народној банци у Београду. За доцента на Правном факултету у Београду изабран је са 27 година, у јесен 1940. На истом Факултету у ванредног професора је произведен 1950. а у редовног 1956. године.

Иначе, осим на мноштву предавања, у јавности се ретко појављивао. Они који су га с пролећа сретали у шетњи, сећају се како је ходао са цветом перунике у руци. То је цвет који је у време његове младости красио сеоска дворишта у Шумадији. Поред цвета, савременици памте да је готово увек носио књигу, коју је често и улицом задубљен читао. Читање му је било велика страст.

Није спадао међу оне који су се после рата, током тих контроверзних година, експонирали у оспоравању Брозовог режима, те се у јавности понекад мислило да му и припада. С обзиром на теоријске ставове које је износио, склоност ка „левој идеји“ била је видљива. Декларативна начела Брозове политике, без обзира на праксу, уклапала су се у тај концепт наклоњен социјалној правди и то га је, можда, спутавало да му се супротставља. Такође, здрава народска мудрост га је учила да следи диктат ситуације како би опстао на месту на коме је. Зато се у својим радовима, посебно из социологије, често на почетку позивао на совјетске теоретичаре. Ипак, члан Партије (СКЈ) никада није био.

„Под Титом смо имали педесет година мира. То је чињеница. Ја сам био под притиском идеологије петнаест или двадесет година. Срећом, било је студената који су видели да од мене могу нешто да науче. Значи, нисам био миљеник али сам опстао“.⁴

Тихо и ненаметљиво, међутим, чинио је штошта, што за то време није било уобичајено. Тих година атеизам и антитрадиционализам прећутно су афирмисани као услов да се нечије гледиште означи као напредно. Без таквог гледишта или са супротним, било је јако тешко професионално напредовати или задржати статус неспорног ауторитета у некој области. Ипак, он је без устезања умео на седницама свог факултета јавно да се извини што ће морати пре краја да изађе „јер свештеник долази у кућу да свети водичу за славу“.

⁴ В. Милош Кнежевић *Творци и шумачи*, Београд, 1994, стр.161.

Постоји још један податак који употпуњује слику о професору Лукићу. Да би обележила Титов осамдесети рођендан, Српска академија наука и уметности донела је одлуку да га тим поводом изабере и за свог почасног члана. За ту прилику требало је организовати Свечану академију. Тадашњи председник Академије, Павле Савић, потпредседник Душан Каназир, заједно са академиком Душаном Недељковићем, били су иницијатори ове идеје. На седници одржаној 9. маја 1972, Извршни одбор Академије донео је одлуку да се Свечана академија одржи 24. маја, и тада је утврђен и програм прославе рођендана Јосипа Броза. Чланови Извршног одбора у том тренутку били су Павле Савић, Душан Каназир и Радомир Лукић. Међутим, било је упадљиво што је професор Лукић присуствовао свим претходним и наредним седницама Извршног одбора за 1972, осим тој, на којој се утврђивао програм прославе овог знаменитог рођендана⁵. Без параде, ненаметљиво, својим изостанком изразио је и свој став.

Ипак, неуморни рад и неспорни резултати донели су му многа признања. Поред чланства у Српској академији наука и уметности, где је за дописног члана изабран 1961. а за редовног 1970, он је у овој угледној институцији од 1971. до 1977. вршио функцију секретара и потпредседника. Такође је био члан Југославенске академије знаности и умјетности, Словенске академије знаности и умјетности, Црногорске академије наука и умјетности, али и Мађарске и Пољске академије наука.

Одликован је Орденом рада са црвеном заставом, Седмојулском наградом за научно дело (1971), Октобарском наградом града Београда за дело *Социологија морала* (1976). Орден заслуга за народ са златном звездом добио је 1978. а Специјалну Вукову награду 1994. године.

Првог октобра 1982. отишао је у пензију чиме, на срећу, нису завршени ни његов научни рад, нити веза са факултетом, али ни друштвени ангажман око многих битних питања.

Нажалост, доживео је и суморно време распада Југославије и бројна преиспитивања смисла њеног настојања и опстанка. Поред толиког рада, у последњим годинама живота, доживео је и понижења егзистенцијалне природе: „Немам пара ни за новине. Гледам телевизију, све канале, и видим да се свађамо као бабе. Млека нема као да су све краве поцркале, лидер једне сељачке странке офарбао косу и бркове и изиграва манеке на (...) не видим да неко тражи излаз. Из постеље ми је утисак можда јаичи и болнији, јер сам немоћан и да стојим у редовима. Зато се бојим да је овај наш тунел дуг“.

Такве околности и осетљивост позних година утицале су да са тугом говори о старости: „Човек треба да буде опрезан, да је не пусти да му приђе тако близу (...) старост је знате немоћ. Она је тужна ако се човек не бори. Онај који се не бори брзо отпутује. Ја се отимам. Два пута дневно шетам по један сат, да тело држим у покрету. Док год човек ради, он одлаже смрт јер просто има задатак пред собом и подсвесно ствара енергију да га заврши. Тако и ја. Покушавам да завршим ову другу књигу историје политичких теорија. Не верујем да ћу је завршити, али се бар нечим занимам.“

⁵ В: Слободан Г. Марковић: *Јосип Броз - улојреба научних усђанова у Србији за деификацију југословенској дикђайтора*, Hereticus. – Вол.3, бр. 1 (2005), стр. 63 (аутор је доцент на Факултету политичких наука у Београду и сарадник Института за европске студије).

ПРОФЕСИОНАЛНИ ПУТ

Читав професионални рад професора Радомира Лукића може се, поред педагошког и просветитељског, сместити у неколико кључних области међу којима се истичу филозофија, теорија, методологија и социологија права. Свако од наведених подручја разуђено је у низ рукаваца од којих је сваки вредан посебне пажње. Заједничка теоријска основа одабраних дисциплина било је, како је сам говорио, „теоријско схватање човека као стваралачког, али истовремено и историјски ограниченог бића“.

Прве стручне радове из области методологије права, Радомир Лукић је објавио још у време студија 1936. и 1937. а потом и одмах након дипломирања, током докторских студија у Паризу, 1938. године.

3. ЛУКИЋ, Радомир Д.

Ујуйсїџво за израду ѝсмених задаїџака из кривичної ѝрава са збирком израђених ѝрактїичних дїџломских задаїџака из кривичної ѝрава / Р. Д. Лукић. – Београд : Футур, 1938

Као ни претходна два најранија рада, ни ову публикацију Универзитетска библиотека нема у своме фонду. Мимо обичаја, библиографски податак о њој ипак наводимо због тога што постојећим објављеним библиографијама радова Р.Лукића она није обухваћена.

Након стицања доктората на париској Правној академији и добијања доцентског места на београдском Правном факултету, започео је своју универзитетску каријеру. Већ у летњем семестру за школску 1940/1941 годину водио је семинар и вежбања из *Увода у ѝравне науке* за студенте прве године и *Преїледа модерне ѝравно социолошке књижевносїи* за докторанде. (sic. М.В.И)

Радознали дух и преданост науци од њега су начинили наставника кога су памтиле генерације. Ерудиција и реторика којом се обраћао студентима, од њих је стварала приврженике професора Лукића. Зналачка, духовита и језгровита предавања, методолошки бриљантно осмишљена, лако су се памтила и подстицала младе људе да се интересују за науку. На

предавања из наизглед сувопарних предмета студенти су хрлили зарад британских формулација, јасног излагања, спремности да похвали, али врцавом досетком и да постиди некога ко се није довољно потрудио. Критикујући надлазећу површност и жељу да се успех постигне са мало рада, говорио је „да се некада много читало а мало писало а данас се мало чита али много пише“.

Спадао је међу ретке професоре чија су предавања чувену „петицу“ на Правном факултету испуњавала до последњег места студентима не само свог већ и осталих београдских факултета.

Мудрост и домишљатост одликовале су га у многим приликама. Користио их је и за неку врсту своје „субверзивне“ активности. Тако се прича како је децембра 1958. г., током предавања које је студентима држао у поподневним сатима у „шестици“ на Правном факултету, наједном, само у његовом амфитеатру нестало струје. Цео факултет је био осветљен, али ту мрак. Потпуно мирно, извадио је из цера свећу, запалио је, одстајао у тишини један минут и наставио са предавањем уз коментар да ће струја већ доћи. Убрзо се појавио домар рекавши да је осигурач у питању. Заменио га је и струја је дошла. Ова прича не би била тако занимљива да се све није догодило онога дана када је у Београд стигла вест да је у Лондону умро велики правни теоретичар, историчар и писац, академик Слободан Јовановић⁶ коме је после Другог светског рата, 1946. суђено у одсуству. Био је осуђен на двадесет година робије, и постојала је трајна забрана да му се дела штампају.

Рад са студентима, постдипломцима и докторандима био му је једнако важан као и лични научноистраживачки рад. Као ментор за магистарски или докторски рад извео је читаву плејаду талентованих студената, доцније угледних стручњака у области права у ужем или ширем смислу. Код њега као ментора магистрирало је двадесет шест кандидата а докторирао двадесет пет. Многи су одабрали да их он води и кроз магистратуру а доцније и кроз докторат.

Од Лукићевих докторанада који су доцније остварили запажену научну и академску каријеру широм бивше Југославије могу се поменути само неки - од првог међу њима, академика Михаила Ђурића (1954), преко проф. Војина Милића, Стевана Врачара, Мирослава Печујлића, Фуада Мухића, Николе Висковића, Будимира Кошутића, Антона Перенича, Здравка Грета и даље - до многих млађих, а наши подаци говоре да је последња одбранила код њега тезу 1990. године мр Агнеш Картаг-Одри, проф. Новосадског универзитета. Ако се има у виду чињеница да је неговање научног подмлатка једна од изузетно важних, ако не и пресудних референци истински великих универзитетских професора, он је на том пољу своју величину несумњиво потврдио.

Осим наставне делатности коју је обављао у свим звањима, током дуге професорске каријере на Правном факултету у Београду је од 1950. до 1952. обављао дужности продекана, а од 1958. до 1960. декана.

Као блистав предавач, позиван је да говори и на јавним трибинама изван универзитета, на радију, телевизији, у домовима културе по унутрашњости земље, чиме је допринео популаризацији науке и ширем образовању нације .

---

⁶ Овај догађај препричао нам је проф. др Будимир Кошутић, дугогодишњи блиски сарадник, колега и пријатељ проф. Лукића. Он нам је рекао да проф. Лукић никада није негирао мишљења да је лично организовао цео догађај у договору са домаром како би се овим путем и на овом месту одала пошта знаменитом Слободану Јовановићу, тих година жестоко анатемисаном у нашој јавности.

Велики број предавања држао је по позиву у иностранству: Париз, Ница, Варшава, Гренобл, Москва, Келн(...) Факултети, институти, академије наука ових градова пружиле су гостопримство академику Лукићу да своја знања и искуства пренесе тамошњим научницима.

Читав низ домаћих и међународних конгреса били су такође прилика да своје ставове о многим питањима изнесе на јавну верификацију, али и да живописним и често провокативним излагањима усталаса духове и наведе на полемику.

Српска академија наука и уметности није била само простор за манифестацију уважавања резултата Лукићевог рада, него и поље на коме је он своју непресушну енергију улагао како би покретао истраживачке пројекте, часописе, едиције, организовао саветовања и конгресе.

Међутим, он је своје дело скромно процењивао, говорећи да „ту нема говора о неком општем обухвату него само о ономе о чему је човек мало више размишљао“. Ипак, као систематско и комплетно дело апострофира *Систем филозофије права* објављено 1992. године. У свим својим радовима настојао је да буде јасан, прецизан и одређен, сматрајући да је то неопходна одлика стила при писању уџбеника, чиме се највише и бавио.

Сабрана дела академика Лукића у издању Завода за уџбенике и наставна средства објављена 1995. године обухватају 11 томова или 4.600 страница. Велика је ствар што је доживео да му се научна јавност, за огроман труд, одужи на тај начин – и да и сам види на једном месту одређен свој животни, научни резултат.

Импозантну библиографију радова академика Лукића чини преко хиљаду јединица

У позним годинама, иако свестан свог научног успеха, упозоравао је да „према науци човек ипак треба да задржи дистанцу и да на њу гледа критички“: „Зато, ма колико значајна била, изнад науке треба ставити живот, пун и складан, и у њему здрав разум. Не треба живот посветити науци него науку животу“.

За посвећеност правној науци и Правном факултету, на коме је провео више од радног века, ова институција му се постхумно одужила тиме што је 16. маја 2006. основала Фондацију Радомир Лукић. У члану седам Статута Фондације стоји:

„Основни циљеви Фондације су: осавремењивање наставно-научног процеса на Правном факултету Универзитета у Београду и другим правним факултетима на којима се настава изводи на српском језику, одгој младих наставно-научних кадрова на Правном факултету Универзитета у Београду и другим правним факултетима на којима се изводи настава на српском језику, помоћ у објављивању квалитетно израђених магистарских и докторских теза и научних дела млађих научних радника из области правних наука написаних на српском језику, помоћ сарадницима и млађим научним радницима с Правног факултета Универзитета у Београду за одређене облике усавршавања у иностранству, набавка квалитетних дела из области правних наука за Библиотеку Правног факултета Универзитета у Београду и њено модернизовање у складу с највишим европским стандардима.“

Такође, на његовом Правном факултету, највећи амфитеатар добио је име „Радомир Лукић“.

Филозофија њрава и оишња филозофија

Први велики научни рад академика Лукића, који је у великој мери најавио кључно подручје којим ће се он бавити, била је његова докторска теза одбрањена у Паризу. *Обавезујућа снаја њравне норме и њроблем објектив-ној њрава* само је почетно „окопавање једног врта“ који ће га кроз читав живот на различите начине заокупљати.

Уследили су: *Сисџем филозофије њрава*, *Хејелова филозофија државе и њрава*, *Јован Сџтерија Пойовић њрофесор њприродној њрава на Лицеју*, „Ос-

новни филозофски проблеми права“ (приступна беседа поводом избора за редовног члана САНУ) и још читав низ радова у којима је природна запитаност над животом, показана од најраније младости, мисаоно артикулисана и презентована јавности. „Филозофија није никаква игра, него велика мука, знак дубоког узнемирења, покушај смирења“⁷, говорио је Лукић.

Последњи његов велики рад објављен 1992.г. јесте *Систем филозофије љрава*. Описао је пун круг. Настојао је и створио систем филозофије базиран на ставу да је „лични доживљај човека и света извор сваке праве филозофије“⁸.

У филозофији права као надискуственој дисциплини, његова оригиналност се заснива на особеном тумачењу објективног права. То је у суштини природно право независно од људи и њихове воље и он га сматра најважнијим и садржинским елементом права.

Општа филозофија Радомира Лукића своју аутентичност базира на особеном схватању светског духа и заснивању монистичког тријализма као новог правца у филозофији.

”Реални свет је јединство трију чинилаца – материје, духа и енергије који се, као равноправни и самостални, спајају у нераздвојно јединство”. Ипак, по њему, „дух је тај који влада над материјом и енергијом“.

Занимљива је и полемикама подложна његова тврдња да „сваки филозоф почиње из почетка“. То би могло значити да се остварени домети у промишљању и тумачењу света занемарују као могућа основа за дограђивање и усавршавање нових праваца или филозофских система.

На пољу опште филозофије и филозофије права дао је личну визију света па одатле и личну визију права, а своје погледе на читав низ њему егзистенцијално битних питања увезао је у јединствену, кохерентну, логичку целину. Изложио је сажету слику света засновану на јединственом, властитом, гледишту.

4. *Hegelova filozofija države i prava* / Rad. D. Lukić. // Arhiv za pravne i društvene nauke. – God. 44, knj. 72(13), br. 1 (1957), str. 43–59.

Ч 277

5. *Toma Živanović kao pravni filozof* / Radomir Lukić. // Filozofija. – God. 9, br. 2 (1965), str. 219–233.

Ч₁ 624

6. *О друштвеној основи Хејелове филозофије државе и љрава* / Радомир Лукић. // Глас САНУ – 280, Одељење друштвених наука, књ. 15 (1971), стр. 161–171.

ПЧ I/3

7. *Avant-propos* / Radomir D. Lukić. // *L'evolution de la philosophie Serbe* / Andrija B. Stojković. – Beograd : [Izdanie autora], 1977. – Str. 5–7.

П 22621

⁷ Радомир Лукић. *Систем филозофије љрава*, Савремена администрација, Београд, 1992, стр. 3.

⁸ Исто, стр.16.

8. *Philosophie du droit* / Radomir D. Lukić. // О филозофији права : међународни симпозијум одржан у Српској академији наука и уметности од 28. до 30. маја 1976. године / уредник Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1978. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; књ. 2). – Стр. 77–88.

Упоредни текст на српском на стр. 501–510.

II 27919

9. *Pojam filozofije prava* / Radomir D. Lukić. // NUS : zbornik radova Hegelovog društva. – Br. 1 (1985), str. 62–71.

Ч₁ 29

10. *O dokazu postojanja spoljnog sveta* / Radomir D. Lukić. // NUS : zbornik radova Hegelovog društva. – Br.2 (1987), str. 9–21.

Ч₁ 29

11. *Hegel o međunarodnim odnosima* / Radomir D. Lukić. // Jugoslovenska revija za međunarodno pravo. – God. 34, br.1–2 (1987), str.23–31.

Ч₁ 554

12. *Pojam filozofije prava* / Radomir D. Lukić. // Arhiv za pravne i društvene nauke. – 46, br. 1/2 (1990), str. 193–206.

Ч 277

13. *Нацрт филозофије њрава* / Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 4 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1990. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 9). – Стр. 1–29.

II 27914/4

14. *Обавезна снага њравне норме и њроблем објективної њрава : (избор)* / Радомир Д. Лукић. // Преображаји идеје права : један век правне филозофије на Правном факултету у Београду : (1841–1941) : хрестоматија / избор, предговор и белешке о ауторима Данило Н. Баста. – Београд : Правни факултет, 1991. – Стр. 285–304.

II 55541

15. *Систем филозофије њрава* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Савремена администрација, 1992. – 521 стр.

II 55766

По оцени аутора ово дело заслужује посебну пажњу.

16. *Обавезујућа снага њравне норме и њроблем објективної њрава* / Радомир Д. Лукић; [предговор Милијан Поповић]. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 445 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 1)

Докторка дисертација.

II 59699

17. *Систем филозофије њрава* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 532 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 4)

II 59702

Теорија права и државе

Способност за теоријско мишљење и прегнантно и јасно формулисање мисли, доминирајућа је одлика стваралачког хабитуса Радомира Лукића.

Површном посматрачу, теоријски аспекти многих наука које имају своју практичну примену често изгледају узалудно и као непотребно оптерећење, пошто не дају модел за разрешење конкретних питања. Када је о праву реч, такође постоји склоност да се као главне афирмишу формулације појединих правних прописа, чиме се теорија доиста не бави.

Међутим, према проф. Лукићу, без знања која пружа теорија, лаик и практичар увек ће остати само то, а никако стручњаци који научно схватају суштину права као система и као целине. Знања која даје теорија неопходна су за правнике, зато што им она откривају везе између различитих појмова уз чију помоћ је могуће дубље разумевање појава и њихово сагледавање у систему. Људи који у пракси примењују право или раде у државној организацији осећају велике тешкоће у раду ако им недостаје опште правно знање које се обично назива теоријским. Без познавања општег појма државе и права, њиховог положаја и улоге у друштву од кога зависи, без познавања општег међусобног односа правних прописа, ниједан орган не може правилно радити, нити се иједан правни пропис може правилно применити.

Да би у државној организацији могло ваљано да се ради, да би се њени циљеви несметано остваривали, да би право могло правилно да се примењује, потребно је не само познавање конкретне државне организације и односних правних прописа, него и одређено опште знање о држави и праву, о вези која постоји између њихових елемената, а нарочито о месту и улози државе и права у широј целини чији су они саставни део, и од које зависи.

Учио је проф. Лукић будуће правнике да је држава посебна по томе што има монопол физичке принуде: „Правом се, уз помоћ државне силе, регулишу друштвени односи међу људима, одређује се каква права и дужности има сваки поједини грађанин и тако се постижу одређени друштвени циљеви који су држави и праву постављени“.

Своје прво обимно дело у две књиге *Теорија државе и права* објавио је 1953. и 1954. г. и од тада је у наредних четрдесет година наставио да се овом темом бави, анализирајући је из свих могућих углова. У стручним круговима се сматра да је био најистакнутији југословенски теоретичар државе и права, који је битно допринео њиховом заснивању и развијању.

У овој области значајни су његови ставови о друштвеној својини која је била један од кључних спецификаума нашег самоуправног социјалистичког друштва. Он ту „одумирују правну установу смешта у сферу надлежности а не права“. Главно ограничење друштвене својине састоји се у томе да се „друштвено добро мора употребљавати у друштвеном интересу а тај интерес се стално мења“.

18. Енциклопедија права : белешке по предавањима Радомира Д. Лукића, доцента Правног факултета, држаним у школској 1945/46 години / Радомир Лукић. – Београд : Одбор за објављивање предавања на Правном факултету у Београду, 1946. – 107 стр.

П 1480

19. *О народној држави : избор њекстџова за њеорију државе и њрава* / саставио Рад. Лукић. – Београд : Научна књига, 1948. – 68 стр. БП 1888

20. *Најомене о њојму и њримени аналоџије у нашем кривичном њраву* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Књ. 63, бр.1 (1948), стр. 74–88. Ч 277

21. *Недемократџски њосџуџици у међународним демократџским удружењима* : поводом IV конгреса међународног удружења демократских правника / Р. Лукић. // Народни правник. – Год. 4, бр. 4–6 (1949), стр. 206–215. Ч 587

22. *О њримени условне осуде у нашој судској њпракси* / Рад. Д. Лукић. // Народни правник. – Год. 5, бр. 3–4 (1950), стр. 146–150. Ч 587

23. *Нека њиџања о односима виџих и ниџих државних орџана њо нашем њраву* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 37, књ. 65(6), бр. 2 (1950), стр. 232–254. Ч 277

24. *Hans Kelsen: General theory of law and state (Оџиџа њеорија њрава и државе)* / Р. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 37, књ. 65(6), бр. 2 (1950), стр. 333–350. Ч 277

25. *О основним идејама Ханса Келзена* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 38, књ. 66, бр. 4 (1951), стр. 610–640. Ч 277

26. *О неким проблемима и веџи са tzv. «federalnom» klauzulom и међународним уговорима* / Rad. D. Lukić. // Архив за правне и друштвене науке. – God. 38, књ. 66, бр. 3 (1951), стр. 361–381. Ч 277

27. *Маџеријал за изучавање њеорије државе и њрава : избор њекстџова и белешке са њредавања. 1, Увод и њеорија државе* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Научна књига, 1952. – 267 стр. – (Правни факултет Универзитета у Београду) П 757

28. *Теорија државе и њрава. 1, Теорија државе* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Научна књига, 1953. – 444 стр. – (Универзитет у Београду) П 2937

29. *Неосновано одбаџивање њужбе у њјравном сџору збоџ неблаџвременоџ њодношења* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 2, бр. 1 (1954), стр. 80–84. Ч 353

30. *Неке наџелне наротене поводом кодификације* / Radomir Lukić. // Naša zakonitost. – God. 8, br. 12 (1954), str. 529–537. Ч 370

31. *О неким проблемима кодификације* / Rad. D. Lukić. // Arhiv za pravne i društvene nauke. – God. 41, knj. 69(9), br. 2 (1954), str. 121–143. Ч 277

32. *О важењу њројуса оріана који су укинууи* / Рад. Д. Лукић. // Народни одбор : часопис за питања изградње локалних органа власти. – Год. 8, бр. 1–2 (1955), стр. 9–13.
 Ч 823
33. *О друштвеној својини* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 42, књ. 70(11), бр. 3 (1955); стр. 201–221.
 Ч 277
34. *Правна природа међународног права* / Radomir D. Lukić. // Jugoslovenska revija za међународно право. – Год. 2, бр. 3 (1955), стр. 359–377.
 Ч₁ 554
35. *Проблеми кодификације југословенског права* / Radomir Lukić. // Међународна политика. – Год. 5, бр. 114 (1955), стр. 19–20.
 Ч 732
36. *О законитости у раду управних органа* / Рад. Д. Лукић. // Народна милиција. – Год. 8, бр. 10 (1955), стр. 1–7.
 Ч₁ 385
37. *Теорија државе и њрава. 2, Теорија њрава* / Радомир Д. Лукић. – 2. поправљено издање. – Београд : Научна књига, 1957. – 316 стр. – (Универзитет у Београду)
 П 2937
38. *Друштвена својина и радничко самоуправљање* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 44, књ. 72(13), бр. 2–3 (1957), стр. 216–222.
 Ч 277
39. *Основи науке о држави и праву* / Radomir D. Lukić. – Београд : Savremena администрација, 1958. – 183 стр. – (Библиотека стручних издања)
 П₁ 1796
40. *О sukobima интереса и социјалистичком друштву* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 46, књ. 74(15), бр. 1 (1959), стр. 10–23.
 Ч 277
41. *Научно дело Ђорђа Тасића* / Радомир Д. Лукић. – Београд : [б.и.], 1959. – 12 стр.
 П.о.: Анали Правног факултета у Београду ; год. 7, бр. 1, 1959.
 ПБ₂₆ 534
42. *Социјализам и држава* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 7, бр. 3–4 (1959), стр. 345–357.
 Ч 353
43. *Поређење између њојма својине у социјалистичким и капиталистичким земљама* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 8, бр. 1–2 (1960), стр. 12–22.
 Ч 353
44. *Право значење њравне норме* / Радомир Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 8, бр. 3–4 (1960), стр. 253–271.
 Ч 353
45. *Друштвени услови одумирања државе и права* / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 47, књ. 75(16), бр.1–2 (1960), стр. 30–40.
 Ч 277

46. *Savremena država* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Izdavačko preduzeće «Rad», 1960. – 32 str. – (Radnički univerzitet. Sociologija ; kolo 2)
БП₁ 851
47. *Uvod u љравне науке* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за издавање уџбеника НРС, 1960. – 429 стр. – (Универзитет у Београду)
П 3216
48. *Uvod u pravo* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Izdanje Saveza udruženja pravnika Jugoslavije, 1961. – 400 str. – (Univerzitet u Beogradu)
П₁ 2147

Уз измене и допуне ово дело је доживело двадесет четири издања. То најбоље говори о његовој суштинској актуелности која није умањена ни пола века од настанка.

49. *Tumačenje prava* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Savremena administracija, 1961. – 202 str. – (Priručna biblioteka za pravna i društvena pitanja)
П₁ 1654
50. *Положај љроизвођача у систему радничкој самоуправљања* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 9, бр. 4 (1961), стр. 568–575.
Ч 353
51. *Pravo i politika* / Rad. D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 50, knj. 79(23), br. 4 (1963), str. 484–498.
Ч 277
52. *Teorija države i prava* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Savremena administracija, 1964. – 358 str. – (Biblioteka društvenih nauka)
П 2177

Ово Лукићево дело, које је 1964. код нас, после низа двотомних издања, први пут штампано у једној књизи, деценију касније је преведено на француски језик и публиковано у једној од најпознатијих француских издавачких кућа.

53. *Историја љолиџичких и љравних теорија. 1, Од антике до љочетња 17. века* / Радомир Д. Лукић. – 2. изд. – Београд : Научна књига, 1964. – 343 стр. – (Универзитет у Београду)
П 2336
54. *Друштвена својина и самоуправљање* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Savremena škola, 1964. – 189 str. – (Sociološka biblioteka ; kolo 2, sv. 2)
I 2181
55. *Pravo kao sredstvo politike* / Radomir Lukić. // *Gledišta*. – God. 6, br. 6–7 (1965), str. 895–905.
Ч₁ 690
56. *Друштвена својина и наше право* / Radomir D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 52, knj. 82(26), br. 3–4 (1965), str. 167–182.
Ч 277

57. *Uparedno pravo i univerzalno pravo* / Radomir D. Lukić. // Zbornik radova o stranom i uporednom pravu. 4 / urednik Borislav T. Blagojević. – Beograd : Institut za uporedno pravo, 1966. – Str. 335–349.

П₁ 2130

58. *Država savremenog građanskog društva* / Radomir Lukić. – Beograd : Radnički univerzitet Đuro Salaj, 1966. – 29 str.

I 5940

59. *Samoupravljanje i potrošači* / Radomir Lukić. // *Međunarodna politika*. – God. 18, br. 408 (1967), str. 19–22; br. 409 (1967), str. 14–17.

Ч 732

60. *Empirijsko izučavanje prava* / Radomir Lukić. // *Filozofija*. – Br. 4 (1970), str. 147–170.

Ч₁ 624.

61. *Théorie de l'état et du droit* / Radomir Lukić; traduction française de Marc Gjidara. – Paris : Dalloz, 1974. – 600 str. – (Collection “Philosophie du droit”; 13)

П 27055

62. *Uvod u pravo* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Научна књига, 1974. – 427 стр. – (Универзитетски уџбеници)

П 18602

63. *Uvod u pravo* / Радомир Д. Лукић, Будимир Кошутих. – Београд : Научна књига, 1975. – 442 стр. – (Универзитетски уџбеници)

П 21375

64. *Izvori prava* / Rad. D. Lukić. // *Izvori prava u samoupravnom socijalističkom društvu*. – Beograd : Savremena administracija, 1976. – Str. 3–13.

П 22072

65. *Država i pravo* / Radomir Lukić. // *Marksistička teorija o društvu* / redaktor Vladimir Milanović. – Beograd : Naučna knjiga, 1976. – (Marksistička biblioteka). – Str. 218–249.

П 22269

66. *Појам теорије права* / Радомир Д. Лукић. // *Зборник за теорију права*. 1 / urednik Radomir Lukić. – Београд : САНУ, 1978. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 3). – Стр. 1–15.

П 27914/1

67. *О друштвеној суштини самоуправног права* / Радомир Лукић. // *Зборник Матице српске за друштвене науке*. – Бр. 68 (1980), стр. 9–15.

V 629

68. *Vrste našeg samoupravnog prava* / Radomir D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 66, knj. 96(37), br. 4 (1980), str. 461–469.

Ч 277

69. *Појам права* / Радомир Д. Лукић. // *Зборник за теорију права*. 2 / urednik Radomir Lukić. – Београд : САНУ, 1982. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 5). – Стр. 1–48.

П 27914/2

70. *Око Русоове оишије воље* / Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 2 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1982. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 5). – Стр. 263–266. II 27914/2

71. *Osnovi pravnog sistema SFRJ* / Radomir D. Lukić, Zdravko Grebo, Branislava Jojić. – Beograd : Savremena administracija, 1982. – 274 str. II 34376

72. *Келзенов нормативизам* / Радомир Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 31, бр. 1–4 (1983), стр. 496–504. Ч 353

73. *У чему је оригиналности марксистичке теорије права* / Радомир Д. Лукић. // Зборник прилога филозофији и науци : поводом 80-годишњице рођења академика Душана Недељковића / ур. Јован Ђорђевић, Милош Мацура, Обрен Благојевић. – Београд : САНУ, 1983. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 551. Одељење друштвених наука ; књ. 91). – Стр. 167–177. II 39347

74. *О организованој друштвеној својини и смислу њеној назива* / Радомир Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 32, бр. 3–4 (1984), стр. 569–570. Ч 353

75. *О комуналним делатностима од посебној друштвеној интереса* / Радомир Лукић. // *Правни положај комуналних организација* / уредник Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1985. – (Научни скупови / САНУ ; књ. 30. Одељење друштвених наука ; књ. 7). – Стр. 19–24. II 43574

76. *Ограничења става о класној природи права* / Радомир Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 34, бр. 1–3 (1986), стр. 116–123. Ч 353

77. *Razvoj naše posleratne teorije prava* / Radomir D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 72, knj. 95(42), br. 1/2 (1986), str. 325–332. Ч 277

78. *Право као идеална (идеална) појава* / Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 3 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1987. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 7). – Стр. 1–45. II 27914/3

79. *Белешка уз дискусију о повратној снази закона ; Уз дискусију о праву и сили ; Око правној солицизму* / Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 3 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1987. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 7). – Стр. 325–328, 349–352, 353–355. II 27914/3

Огроман број својих радова објавио је баш у „Аналима“.

80. *Друшћивена стварносћ и наше право* / Радомир Лукић. // Општина. – Год. 40, бр. 5 (1987), стр. 7–12.

Ч 823

81. *Поводом права као воље владајуће класе ; О језичкојравној науци ; Око начина (облика) постојања норми* / Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 4 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1990. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 9). – Стр. 319–320, 321–323, 324–326.

П 27914/4

82. *Нормативносћ права* / Радомир Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 39, бр. 1–3 (1991), стр. 189–201.

Ч 353

83. *Дело Слободана Јовановића* / Радомир Д. Лукић. // *Дело Слободана Јовановића у свом времену и данас* / уредник Стеван Врачар. – Београд : Правни факултет Универзитета, 1991. – Стр. 9–14.

П 55723

84. *Теорија права на Правном факултету између два рата* / Радомир Лукић. // *Научно наслеђе Правног факултета у Београду : 1841–1941 : реферати са симпозијума одржаног 9. и 10 априла 1992* / [уредници Стеван Врачар, Јовица Тркуља]. – Београд : Правни факултет Универзитета у Београду, 1994. – Стр. 43–48.

П 59638

85. *Правда* / Радомир Лукић. // *О правди и правичности : зборник / приредио Милош Кнежевић*. – Београд : Дом културе «Студентски град», 1995. – Стр. 13–20.

П 59515

86. *Теорија државе и права. 1, Теорија државе* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 491 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 2)

П 59700/1

87. *Теорија државе и права. 2, Теорија права* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 344 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 3)

П 59700/2

88. *Историја политичких и правних теорија : од антике до краја феудализма : додатак* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 622 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 9)

П 59707/9

89. *Увод у право* / Радомир Д. Лукић, Будимир П. Кошутић, Драган М. Митровић. – 13. проширено и допуњено изд. – Београд : Службени лист СРЈ, 1999. – 723 стр.

П 80894

Методологија права

Методологија права, према професору Лукићу, подразумева науку о методама који се примењују приликом сваког могућег бављења правом, али и филозофске и техничко-правне методе изучавања права. Ова дисциплина се правом бави не само теоријски него и на практичан начин, и шири је од методологије правних наука која се интересује једино за научне методе изучавања права. Научне методе сазнања права и практичног бављења правом у оквиру методологије права, по Лукићу је потребно побројати, описати, показати како се примењују и какве резултате дају. Такође је важно утврдити њихове међусобне везе и везе с другим појавама, објаснити њихов развој и оценити њихову вредност.

У постављању оквира и концепирању целокупне садржинске, системске правне методологије, дело проф. Лукића је и по дубини захвата и по својој оригиналности изузетно значајно.

90. *Методи изучавања права* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 13, бр. 1–2 (1965), стр. 32–45.

Ч 353

91. *Емпиријско изучавање права* / Радомир Лукић. // *Међународни симпозијум о методологији правних наука* : 13–14. октобра 1967 / уредник Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1973. – (Одељење друштвених наука). – Стр. 41–66.

II 17726

92. *Методологија права* / Радомир Лукић. // *Зборник Матице српске за друштвене науке*. – Бр. 60 (1975), стр. 7–24.

V 629

93. *Методи стварања права* / Радомир Лукић. // *Зборник Матице српске за друштвене науке*. – Бр. 61 (1976), стр. 89–107.

V 629

94. *Методологија права* / Радомир Д. Лукић; уредник Јован Ђорђевић. – Београд : САНУ, 1977. – 235 стр. – (Одељење друштвених наука. Из теорије права ; 1)

II 24101

По изласку из штампе код нас, *Методологија права* је преведена на руски и објављена у Москви.

95. *О примердама на моју «Методологију права»* / Радомир Д. Лукић. // *Зборник за теорију права*. 2 / уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1982. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 5). – Стр. 347–354.

У оквиру дискусије *О књизи «Методологија права» др Радомира Лукића*, стр. 325–354.

II 27914/2

96. *Методологија права* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 242 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; т. 5)

II 59703

Уставно право

Право је несумњиво воља државе – тачније воља државних органа, изражена општим правним актима, као што су устав, закон, уредба, правилник. Радомир Лукић је велики број својих радова посветио баш овој материји имајући у виду њен значај. Бавио се анализом уставних решења у свету како би упоредном анализом дошао до закључака везаних за наш Устав. Устав из 1974. г. коментарисао је на себи својствен начин: „*To је идеалан Устав (...) за идеалне људе.*“

Када је 1990. године почела расправа о новом Уставу Србије и службеној употреби језика и писма, тада је на овом највишем правном акту радио, поред осталих, и још увек крепки академик Радомир Лукић. Осим интересовања за неке друге одредбе тог највишег правног акта, он се залагао око још једног питања које му је годинама било на души. У тој ствари је убедио српске лингвисте и први пут после комунистичког једноумља успео да у Уставу „прође“ одредба о службеном српском језику и писму ћирилице. Та одредба је утицала позитивно на враћање ћирилице у српски језик. Но, његово интересовање сезало је од најопштијег, до сасвим посебних аката битних за функционисање државе и њених институција. Тако је читав низ текстова посветио статутима Универзитета или још конкретније, статутима Правног факултета у Београду.

Сваки његов ангажман и уношење у конкретан проблем доносио је веома драгоцен резултат с обзиром на знање, искуство и жељу да се добије оптималан резултат.

97. Члан 116 Устава и уредба о Бановини Хрватској у светлости теорије о тумачењу / Рад. Д. Лукић. // Архив за правне и друштвене науке. – Књ. 40 (57), бр. 1–6 (1940), стр. 113–130.

Ч 277

98. Устав Републике Индије / Р. Лукић // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 8, књ. 65(6), бр. 3 (1950), стр. 496–514.

Ч 277

99. *Načelo jedinstva vlasti u saveznom Ustavnom zakonu* / Rad. D. Lukić. // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 40, књ. 68(9), бр. 1–2 (1953), стр. 55–65.

Ч 277

100. *О значају новој Уставној закона* / Радомир Д. Лукић. // Правни живот. – Год. 2, бр. 1 (1953), стр. 1–3.

Ч₁ 173

101. *Сувереност и ФНРЈ и савезни Уставни закон* / Радомир Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Књ. 1, бр. 2 (1953), стр. 142–156.

Ч 353

102. *Важније одредбе преднацрта Савезног Правног факултета у Београду* / Рад. Д. Лукић. // *Универзитетски весник : лист удружења универзитетских наставника*. – Год. 9, бр. 111 (27. 6. 1956), стр. 4.

VII 36

103. *О неким питањима правних факултета* / Rad. D. Lukić. // *Архив за правне и друштвене науке*. – Год. 43, књ. 71(12), бр. 1 (1956), стр. 103–114.

Ч 277

104. *Месѿо нової усѿава у развоју соѿијализма* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 8, бр. 6 (1962), стр. 5–13.
Ч 866
105. *Prednactr ustava i problem «podele vlasti»* / Rad. D. Lukić. // Arhiv za pravne i društvene nauke. – God, 49, knj. 77, br. 3–4 (1962), str. 333–346.
Ч 277
106. *Сасѿав Савезне скупшѿине* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 10, бр. 3–4 (1962), стр. 292–300.
Ч 353
107. *Prednactr ustava i међународно право* / Rad. D. Lukić. // Jugoslovenska revija za међународно право. – God. 9, br. 3 (1962), str. 401–408.
Ч₁ 554
108. *Ustavnost i zakonitost* / Radomir D. Lukić. – Beograd : Savez udruženja pravnika Jugoslavije, 1966. – 136 str.
I 4712
109. *Federacija i konfederacija u vezi sa ustavnim promenama* / Radomir Lukić. // Federalizam i nacionalno pitanje : zbirka radova. – Beograd : Savez udruženja za političke nauke Jugoslavije, 1971. – Str. 83–90.
II 13361
110. *Осѿваривање усѿавної йоложаја Соѿијалистичке Републике Србије* / Радомир Д. Лукић. // Општина. – Год. 37, бр. 1 (1985), стр. 45–50.
Ч 823
111. *О усѿавним йроменама* / Радомир Д. Лукић. // Обележја. – Год. 18, бр. 5 (1988), стр. 5–22.
Ч 972
112. *Осѿваривање функција СР Србије као државе* / Радомир Лукић. // Општина. – Год. 41, бр. 3–4 (1988), стр. 49–54.
Ч 823
113. *Селѿашиво и йромена усѿава* / Радомир Д. Лукић. // Марксистичке теме. – Год. 12, бр. 3 (1988), стр. 12–17.
Ч 927
114. *Zaštita interesa seljaka i novi ustav SFRJ* / Radomir Lukić. // Pravni život. – God. 40, knj. 386, br. 3–4 (1990), str. 511–516.
Ч₁ 173
115. *Идејни основи америчкої усѿава* / Радомир Д. Лукић. // Два века савремене уставности : зборник радова са научног скупа одржаног 17. и 18. септембра 1987 / уредник Миодраг Јовичић. – Београд : САНУ, 1990. – (Научни скупови ; књ. 47. Одељење друштвених наука ; књ. 9). – Стр. 79–85.
II 50923
116. *Усѿавни йоложај Рома у Југославији* / Радомир Лукић. // Развитак Рома у Југославији / уредник Милош Маѿура. – Београд : САНУ, 1992. – (Научни скупови ; књ. 68. Одељење друштвених наука, Комисија за проучавање живота и обичаја Рома ; књ. 1). – Стр. 11–15.
II 56011

Социологија

Ойшша социологија

Према подацима из *Универзитетској календара за школску 1925/1926* Универзитета у Београду, видимо да је курс из *Прегледа новије државно-правне и социолошке књижевности* за докторанде, два пута недељно на Правном факултету држао, тада већ редовни професор, Слободан Јовановић⁹. Неки други извори такође помињу да је социологија као наука код нас поникла на Правном факултету, али нешто касније, оснивањем одговарајуће катедре „још давне 1935. године“. У сваком случају, неспорно је да је у почетној универзитетској институционализацији ове нове научне дисциплине, између осталих, свој велики допринос дао професор Радомир Лукић.

Наиме, упркос поменутој предисторији, после Другог светског рата, социологија бива прогнана са Универзитета и прокажена као „буржоаска наука“. Целокупан делокруг знања о друштву преузима у своју искључиву надлежност „историјски материјализам“, односно „марксистичка социологија“. Тако је било све до 1959. године, када је на Филозофском факултету, у оквиру Одељења за филозофију, образована Група, односно Катедра за социологију а пресудан допринос томе дао је, поред професора Војина Милића и Цветка Костића, управо професор Радомир Лукић. Уз то, он је био аутор првог нашег послератног уџбеника из социологије, а читавим низом објављених радова као и активности, наставних и ваннаставних, не само дао је допринео унапређењу ове науке него га можемо сматрати и њеним утемељивачем.

То је потпуно природно с обзиром на то да је као човек био суштински и дубоко заинтересован за све димензије човековог опстанка у друштвеној заједници. Можда се клица његовог интересовања за социологију родила током боравка у Паризу, када је упознао многе светски признате теоретичаре права и социологије тога времена међу којима и Жоржа Гурвича, француског социолога руског порекла, са којим је још дуго година касније имао живу преписку и професионалне контакте.

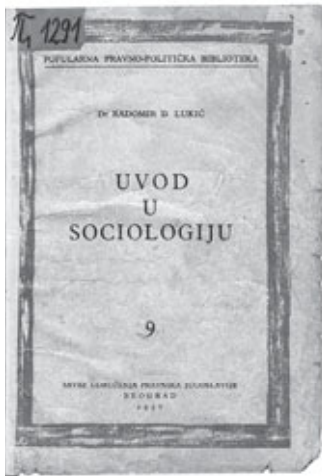

Жорж ГУРВИЧ (Gurvitch, Georges) (1894. Новорусиск –1965. Париз) социолог и филозоф, припадник грађанског смера у социологији. Заступао социјални психологизам у овој науци. Студије (1913–17) завршио у Русији. Асистент Петроградског универзитета (1918), предавач Томског универзитета (1919–20). Упознаје Лењина и Троцког, али има критички став према револуционарној пракси бољшевизма. Емигрантски талас који је тих година захватио руску интелигенцију није мимоишао ни њега. Он 1920. емигрира у Чехословачку и већ 1921–24. предаје на руском одељењу Прашког универзитета. Одатле 1925. прелази у Француску у којој је изградио блиставу универзитетску и научну каријеру.

117. *О појму класе и касте* / Radomir D. Lukić. // Pregled : časopis za društvena pitanja. – God. 7, knj. 2, br. 9 (1955), str. 101–108.

Ч₁ 487

⁹ У *Преледу предавања за зимски семестар школске 1935/36 године* на стр. 134 стоји : „Семинар за статистику и социологију (на Правном факултету) основан 1927.г. Управник др Милан Жујовић ванредни професор.“ Ови подаци указују на то да је социологија као наука на нашем универзитету присутна више од 70 година.

118. *O њојму социологије* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Рад, 1957. – 36 стр. – (Раднички универзитет. Социологија)
БП 2645
119. *Uvod u sociologiju* / Radomir D. Lukić. – Београд : Savez udruženja pravника Jugoslavije, 1957. – 189 стр. – (Popularna pravno-politička biblioteka ; 9)
П₁ 1291
120. *Друштвене промене у XX веку* / Радомир Д. Лукић. – Београд : [б.и.], 1957. – 36 стр. – (Раднички универзитет. Социологија)
БП 2636
121. *Друштвени узроци криминалитета* / Radomir D. Lukić. // Narodna milicija. – God. 10, br. 9 (1957), str. 429–435.
Ч₁ 385
122. *Eksploatacija i klase* / Radomir D. Lukić. // Naša stvarnost. – God. 12, br. 7–8 (1958), str. 65–73.
Ч₁ 493
123. *Дейтерминизам друштвених њојава* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 6, бр. 4 (1958), стр. 403–420.
Ч 353
124. *Друштвени услови развоја социологије у Југославији* / Rad. D. Lukić. // Sociologija. – God. 1, br. 2–3 (1959), str. 99–113.
Ч₁ 680
125. *Oko odnosa istoriskog materijalizma i sociologije* / Rad. D. Lukić. // Naša stvarnost. – God. 13, br. 7–8 (1959), str. 141–148.
Ч₁ 493
126. *Izkorišćanje in razredi* / Radomir Lukić. // O razredni strukturi današnje družbe. – Ljubljana : Cankarjeva založba, 1959. – Str. 65–74.
П₂ 140
127. *Klasni sastav savremenog jugoslovenskog društva* / Radomir Lukić. // Klasni sastav u socijalističkim zemljama / Radomir D. Lukić, Ljubiša D. Marković. – Београд: Рад, 1960. – (Раднички универзитет. Sociologija ; kolo 2). – Str. 3–20.
БП₁–850
128. *Osnovi sociologije* / Radomir D. Lukić. – 2. ispravljeno izdanje. – Београд : Savez udruženja pravника Jugoslavije, 1960. – 339 стр. – (Popularna pravno-politička biblioteka ; 13)
П₁ 1291

Овај уџбеник је први пут штампан 1959. и имао је осамнаест издања од којих је последње штампано 1995.

129. *Основна социолошка схваћања Леополда фон Визеа* / Рад. Д. Лукић. // Анали Правног факултета у Београду. – Год. 9, бр. 1 (1961), стр. 1–15.
Ч 353
130. *Odnos između marksističke i buržoaske sociologije* / Radomir Lukić. // Sociologija. – God. 3, br. 2 (1961), str. 23–34.
Ч₁ 680

131. *Beleške sociologa o pojmu čoveka* / Radomir D. Lukić. – Beograd : [b.i.], 1962. – Str. 99–127.

П. о.: Sociologija ; god. 4, br. 3–4, 1962.

ПБ₂₆ 122

132. *Osnovi sociometrije* / Radomir D. Lukić. // *Osnovi sociometrije* / Jakob L. Moreno ; prevod Jelena i Branko Jelić. – Beograd : Savremena škola, 1962. – (Serija psiholoških izdanja biblioteke «Nauka i škola» ; 1). – Str. 415–428.

С₁ 213

133. *Društvene i duhovne pojave* / Radomir Lukić. // *Sociologija*. – God. 5, br. 3–4 (1963), str. 3–20.

Ч₁ 680

134. *Beleške o birokratiji i tehnokratiji* / Radomir D. Lukić. // *Sociologija*. – God. 6, br. 1–2 (1964), str. 12–20.

Ч₁ 680

135. *Die mittleren Schichten im sozialistischen Jugoslawien* / Radomir Lukić. // *Probleme der Mittelschichten in Entwicklungsländern*. – Köln : Westdeutscher verlag, 1964. – Str. 1–40.

П 3359

136. *O Rajtu Milsu* / Rad. D. Lukić. // *Sociološka imaginacija* / Rajt Mils ; prevod Ratoljub D. Dodić. – Beograd : Savremena škola, 1964. – (Sociološka biblioteka ; kolo 2, sv. 3). – Str. 259–273.

I 2926

137. *О неким социолошким видовима друштвеної самоуправања* / Радомир Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 13, бр. 3–4 (1965), стр. 246–257.

Ч 353

138. *Teorija elite u Pareta i u Marksa* / Radomir Lukić. // *Sociologija*. – God. 7, br. 1 (1965), str. 19–28.

Ч₁ 680

139. *Društvene klase i naše savremeno društvo* / Radomir D. Lukić. // *Sociologija*. – God. 8, br. 1–2 (1966), str. 45–55.

Ч₁ 680

140. *Pitanje metoda teorijske (opšte) sociologije* / Radomir D. Lukić. // *Sociologija*. – God. 9, br. 4 (1966), str. 5–10.

Ч₁ 680

141. *Вук и наша социологија* / Радомир Лукић. // *Југословенска социологија села* / приредио др Петар Марковић. – Београд : САНУ, 1987. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 578. Одељење друштвених наука ; књ. 95). – Стр. 7–14

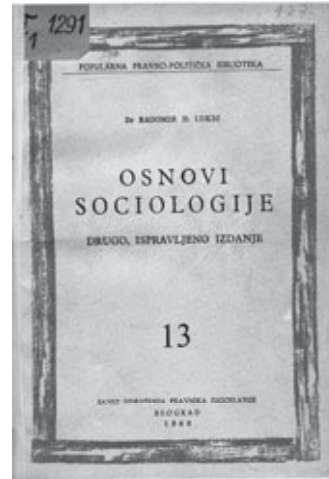
П 46148

142. *Formalna sociologija* / R. Lukić. // *Sociologija*. – God. 9, br. 1 (1967), str. 39–59.

Ч₁ 680

143. *Problemi humanizacije društvenih odnosa u socijalizmu* / Radomir Lukić. // *Sociologija*. – God. 9, br. 3–4 (1967), str. 5–12.

Ч₁ 680

144. *Друшћивено раслојавање у самоуправљачком социјализму* / Radomir Lukić. // Sociološki pregled. – God. 3, br. 1–2 (1968), str. 5–20.
Ч₁ 712
145. *Osnovni problemi omladine: podruštvljenje, usvajanje kulture, vaspitanje* / Radomir Lukić. // Sociologija. – God. 10, br. 1 (1968), str. 27–12.
Ч₁ 680
146. *Sociološki vidovi odgovornosti u radnim organizacijama* / Radomir Lukić. // Odgovornost u radnim (posebno privrednim) organizacijama u sistemu društvene svojine i samoupravljanja – Beograd : Institut za uporedno pravo, 1968. – Str. 45–55.
III 1231/1
147. *Формализам у социологији* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Просвета, 1969. – 214 стр.
II 9978
148. *О њизв. социологији сазнања* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 15, бр. 1–2 (1969), стр. 5–13.
Ч 866
149. *Друштвено раслојаванје као узрок друштвених sukoba у Југославији* / Radomir Lukić. // Sociologija. – God. 13, br. 3 (1971), str. 341–359.
Ч₁ 680
150. *Raslojavanje i sukobi u društvu* / Radomir Lukić. // Kritika socijalnih razlika / urednici David Atlagić, Vladimir Milanović. – Beograd : Komunist, 1972. – Str. 68–74.
I 12697
151. *Sociološka ocena generalnog urbanističkog plana Beograda* / Radomir D. Lukić. // Sociološki pregled. – God. 8, br. 1 (1974), str. 69–73.
Ч₁ 712
152. *О Максy Веберу : [у̀редјовор]* / Радомир Д. Лукић. // Привреда и друштво. 1 / Макс Вебер ; превели Олга и Тихомир Кострешевих. – Београд : Просвета, 1976. – (Каријатиде). – Стр. VII–XXI.
II 25104/1
153. *Друштвена суштина фашизма* / Radomir D. Lukić. // Фашизам и неофашизам : zbornik izlaganja na међународном зnanstvenom simpozijumu. – Zagreb : Fakultet političkih nauka, 1976. – Str. 58–61.
II 22264
154. *Култура као друшћивена дејтерминанција у социјализму* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 25, бр. 6 (1979), стр. 625–638.
Ч 866
155. *Друштвени услови људских права* / Radomir D. Lukić. // Arhiv za pravne i društvene nauke. – God. 65, knj. 94(35), br. 3 (1979), str. 309–315.
Ч 277
156. *О nastanku srpske nacije sa sociološkog gledišta* / Radomir D. Lukić. // Postanak i razvoj srpske nacije. – Beograd : Narodna knjiga : Marksistički centar CK SK Srbije, 1979. – Str. 73–83.
II 27457
157. *О задацима наше социологије* / Radomir Lukić. // Sociologija. – God. 23, br. 3–4 (1981), str. 190–197.
Ч₁ 680

158. *Metode prikupljanja činjenica* / Radomir Lukić. // *Za novu društvenu organizaciju* / redaktor Predrag Radenović. – Beograd : Naučna knjiga, 1982. – Str. 37–56.

II 34706

159. *Прилози расправе о кризи нашеј друштва* / Радомир Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 32, бр. 1–2 (1984), стр. 114–119.

Ч 353

160. *Друштво и брига о деци* / Радомир Лукић. // *Научни преглед*. – Бр. 12–13 (1985), стр. 47–53.

V 375

161. *Formalizam u sociologiji* / Radomir D. Lukić. – Zagreb : Naprijed, 1987. – 389 str. – (Sociološka hrestomatija)

I 33221

162. *Sociološki osvrt na Francusku revoluciju* / Radomir D. Lukić. // *Gledišta*. – God. 30, br. 7–9 (1989), str. 100–104.

Ч₁ 690

163. *Основи социологије* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 412 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 6)

II 59704

164. *Формализам у социологији* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 267 стр. – (Сабрана дела Радомира Д. Лукића ; 8)

II 59706

Социологија љрава

Социологијом права Лукић је почео да се бави у првом студентском раду написаном 1935. г. под насловом *Диџи и Келзен – различитости или ојречности њихових доктрина*. У њему он анализира доктрине наведених теоретичара, настојећи да утврди додирне тачке међу њима. По доласку на Правни факултет, у приступном предавању одржаном 18. децембра 1940. год. говори *О љојму социологије љрава*. Већ наредне године објављује текст *О злоуљреби љрава*.

165. *О љојму социологије љрава* / Рад. Д. Лукић. // *Архив за правне и друштвене науке*. – Књ. 42 (59), бр. 3 (1941), стр. 175–203.

Ч 277

Приступно предавање на Правном факултету одржано 18. децембра 1940. године.

166. *О злоуљреби љрава : (њен друштвени основ и функција)* / Рад. Д. Лукић. // *Правна мисао*. – Год. 7, бр. 1–2 (1941), стр. 28–43.

Ч 514

Од тада па надаље овај социолошко-правни аспект присутан је у великом броју његових истраживања, а карактерише га различит угао посматрања од онога који примењује у случају када је у питању теорија државе и права, методологија права или филозофија права. Значајно је да је, бавећи се овом проблематиком, јасно дефинисао став да је социологија права социолошка а не правна наука и да она за свој предмет има „право као друштвену појаву“.

167. *Sociološki pojam prava* / Radomir D. Lukić // Zbornik radova posvećen dvadesetogodišnjici Pravnog fakulteta / glavni i odgovorni urednik Milijan Popović. – Novi Sad : Pravni fakultet u Novom Sadu, 1979. – Str. 17–24.
II 29471

Социологија морала

Имајући у виду цивилизацијски значај морала за општи опстанак друштва, Радомир Лукић је у сфери својих социолошких истраживања настојао да као научник утврди и природу и улогу морала у друштву, без намере да даје препоруке или афирмише било какве моралне принципе. Специфичност социологије морала, као и социологије културе, по његовом мишљењу, састоји се у изучавању специфичних веза морала и друштва, утицаја друштвених појава на садржину морала, али и моралних начела на друштвене токове.

Он сам, говорећи уопште о свом научном раду, на једном месту каже: „Мислим да је најбоља ствар коју сам написао *Социологија морала* (1974). У тој књизи, по мом суду има доста оригиналности“.

168. *Савремени проблеми социологије морала* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 10, бр. 1–2 (1962), стр. 1–12.
Ч 353

169. *Појам социологије морала* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 14, бр. 2 (1966), стр. 137–149.
Ч 353

170. *Menjanje morala* / Radomir D. Lukić. // Zbornik radova Sociološkog instituta. – Knj. 1 (1967), str. 31–47.
V 124

171. *Социологија морала* : примљено на XI скупу Одељења друштвених наука, 6. XI 1973 / Радомир Д. Лукић; уредник Мехмед Беговић. – Београд : САНУ, 1974. – 683 стр. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 478. Одељење друштвених наука ; књ. 75)
II 20144

172. *Будућност морала* / Рад. Д. Лукић. // *Летопис Матице српске*. – Год. 151, књ. 415, св. 1 (1975), стр. 3–14.
Ч 945

173. *О стању морала у нашем друштву* / Радомир Д. Лукић. // *Марксистичка мисао*. – Бр. 5 (1976), стр. 7–16.
Ч 978

174. *O međunarodnom moralu* / Radomir D. Lukić. // *Međunarodna politika*. – God. 28, br. 648 (1977), str. 7–8.

Ч 732

175. *Pravo i moral* / Rad D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 64, knj. 93(34), br. 2 (1978), str. 191–195.

Ч 277

176. *Moralna pitanja u vezi sa vršenjem opita u medicini* / Radomir Lukić. // *Medicinska istraživanja*. – God. 15, sv. 1–2 (1982), str. 33–35.

Ч₁₅ 389

177. *Анђројолошко-социолошка њоглоја Канђовој кайејоричкој имје-рађива* / Радомир Лукић. // *Глас САНУ*. – 336, Одељење друштвених наука, књ. 23 (1983), стр. 37–44.

ПЧ I/3

178. *Socijalistički moral kao bitan faktor zaštite društvene svojine* / Radomir Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 71, knj. 94(41), br. 2–3 (1985), str. 245–252.

Ч 277

179. *Moral и љраво у социјализму* / Рад. Лукић. // *Општина*. – Год. 40, бр. 10–12 (1987), стр. 19–23.

Ч 823

180. *Moral у самоуђравном социјализму* / Радомир Д. Лукић. // *Марксистичка мисао*. – Бр. 1 (1988), стр. 199–207.

Ч 978

181. *Цвиђићева еђтика* / Радомир Д. Лукић. // *Багдала*. – Год. 30, бр. 356–357 (1988), стр. 4–5.

Ч 891

182. *Социолођија морала* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 613 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 7)

П 59705

Социолођија села

„За село сам и осећањем и памеђу јако везан. Мислим да је неразумна индустријализација упропастила село а тиме и Србију. У сваком случају, индустријализација захтева опширна и дубока истраживања, шта и колико у њој има будућности. (...) Пошто немамо село, немамо ни снаге (...) Сељак је у економском смислу основна земље, а у политичком никада није имао одговарајуђу, значајну улогу јер су га његови сопствени синови, које је тешком муком школовао, издали и водили само о себи рачуна, не видећи да тиме секу грану на којој седе”.

Овлашан поглед на библиографију радова Радомира Лукића показује нам у којој мери је село феноменолошки окупирано његову пажњу. Из тог широког корпуса писане анализе свих димензија сеоског живота произашли су и радови који су се бавили социологијом села. То га у извесној мери, макар асоцијативно, повезује са Валтазаром Боггишићем у чијим радовима учовамо да право третира као манифестацију народне свести, а обичајно право као простор у коме се испољава народни дух „непокварен страним утицајима”.

183. *Predgovor* / Radomir D. Lukić. // Pisma sa sela / Sreten Vukosavljević. – Beograd : Savremena škola, 1962. – Str. 9–17. – (Sociološka biblioteka ; 1) ПБ₂₆ 294
184. *Предговор* / Радомир Д. Лукић. // Историја сељачког друштва. 2, Социологија становања / Сreten Вукосављевић; уредник Александар Дероко. – Београд : САНУ, 1965. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 390. Одељење друштвених наука ; књ. 51). – Стр. 1–14. ПЧ II 8/390
185. *Naše pravo i selo* / Radomir Lukić. // Naše teme. – God. 14, br. 10–11 (1970), str. 1942–1961. Ч₁ 591
186. *Наше ново љраво и сељачко друштво* / Радомир Лукић. // Глас САНУ. – 280, Одељење друштвених наука, књ. 15 (1971), стр. 145–159. ПЧ I/3
187. *Predgovor* / Radomir D. Lukić. // Društvene promjene u selu. – Zagreb : Centar za sociologiju sela Instituta za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, 1974. – (Biblioteka sociologije sela). – Str. 5–7. II 18051
188. *Značaj i položaj sela u našem društvu* / Radomir Lukić. // Ekonomika poljoprivrede. – God. 31, br. 10 (1984), str. 639–647. Ч₁ 800
189. *О селу, данас и суџра* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 31, бр. 1 (1985), стр. 21–29. Ч 866
190. *Култура на селу* / Радомир Лукић. // Зборник Матице српске за друштвене науке. – Бр. 81 (1986), стр. 171–173. V 629
191. *Општи њоџед* : [Сreten Вукосављевић] / Радомир Лукић. // Југословенска социологија села / приредио Петар Марковић. – Београд : САНУ, 1987. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 578. Одељење друштвених наука ; књ. 95). – Стр. 89–94. II 46148

Полиџичке и љравне џеорије

Испреплетеност деловања политике и права, њихово сукобљавање или усклађивање, наводило је проф. Лукића да своју пажњу, кроз читав низ радова, покљони политичкој теорији државе, а доцније и политиколошким питањима права.

У појмовном одређивању, издвајању и анализи обележја политике, Лукић је у поређењу и са страним и са домаћим ауторима, показао завидан степен прецизности, веома драгоцен за будуће истраживаче.

У многим својим истраживањима бавио се утицајем политике на право почев од тога да политика, односно држава ствара право, да му одређује садржину, дух и смисао, али и степен примењивости. Право је средство политике и то једно од најважнијих, сматрао је Лукић. Међутим, уочавао

је и утицаје у супротном смеру. Политички процеси се рационализују и објективизирају управо деловањем права. Садржину правне норме ипак артикулише правник и тиме је намеће политичару. Одатле следи да право обезбеђује унутрашњи ред за политику.

Као филозоф, теоретичар и социолог права он је на изванредан начин унео стандарде у терминолошко и феноменолошко поимање права и политике.

Историја политичких и правних теорија била је још једна тема која је заокупљала његову пажњу а самим тим произвела и резултате. Као плод одржаних предавања, објавио је 1956. и 1966. године, управо под тим насловом, књиге које су значиле систематизацију ове материје од антике до седамнаестог века.

192. *Најомене о њојму «влагајуће класе»* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 3, бр. 3 (1955), стр. 304–310.
Ч 353

193. *Monteskjeova politička teorija* / Rad. D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 42, knj. 70(11), br. 1–2 (1955), str. 119–134.
Ч 277

194. *Историја њолиџичких и њравних њтеорија. I, Од ањџике до њочетџка 17. века* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Научна књига, 1956. – 343 стр.
П 3072

У позним годинама, 1994, у разговору са М. Кнежевићем, Лукић је рекао:
„Тренутно по мало радим на другој књизи *Историје њолиџичких и њравних њтеорија* која обухвата период осамнаестог века, доба велике француске револуције 1789. Мислио сам и да наставим, све до наших дана, до самоуправљања (...) и ове пропасти (...) али, не верујем да ћу успети да завршим“¹⁰

195. *«Ањџичкој држави» Фисџела де Куланџа* / Рад. Д. Лукић. // *Античка држава / Фистел де Куланџ; превели Б. А. Прокић и Ж. М. Милосављевић*. – Београд : Просвета, 1956. – Стр. VII–XVII.
И 524

196. *Dva nesporazuma oko државе* / Rad. D. Lukić. // *Naša stvarnost*. – God. 13, br. 10 (1959), str. 363–369.
Ч₁ 493

197. *О њџзв. Плаџоновом комунизму и феминизму* / Радомир Лукић. // *Браничево*. – Год. 4, бр. 3 (1959), стр. 47–53.
Ч 866

198. *Razvoj parlamenta u socijalističkoj Jugoslaviji* / Rad. D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – Knj. 76, br.1–2 (1961), str. 15–22.
Ч 277

199. *Полиџичке сџџранке* / Радомир Лукић. // *Браничево*. – Год. 8, бр. 4 (1962), стр. 9–15.
Ч 866

200. *Politička teorija државе* / Radomir D. Lukić. – Beograd: Savez udruženja pravnika Jugoslavije, 1962. – 240 str. – (Univerzitet u Beogradu)
П₁ 2214

¹⁰ Милош Кнежевић *Творци и њумачи*, Београд, 1994, стр. 162.

201. *Ойшійи акїїи уїраве* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 11, бр. 3–4 (1963), стр. 305–316.
Ч 353
202. *Beleška o ideologiji* / Rad. D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God. 50, Knj. 81(25), br. 3 (1964), str. 174–184.
Ч 277
203. *Субјективни фактор и нейосредна демократија у Јуославији* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 12, бр. 2–3 (1964), стр. 152–162.
Ч 353
204. *Настјанак йолийичких сїранака* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 12, бр. 4 (1964), стр. 365–372.
Ч 353
205. *Vlast u današnjem socijalizmu* / Radomir Lukić. // *Gledišta*. – God. 7, br. 6–7 (1966), str. 893–903.
Ч, 690
206. *Полийичке сїранке* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Научна књига, 1966. – 246 стр.
II 5404
207. *Пийање ойшїенародне државе* / Рад. Д. Лукић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 15, бр. 4 (1967), стр. 599–609.
Ч 353
208. *Politika i nauka* / Radomir Lukić. // *Gledišta*. – God. 10, br. 8–9 (1969), str. 1061–1072.
Ч, 690
209. *Друшїивена основа развїйка социјалистїичке мисли у Србији XIX века* / Радомир Лукић. // *Глас САНУ*. – 284, Одељење друштвених наука, књ. 16 (1973), стр. 77–85.
ПЧ I/3
210. *Izvršno-politička funkcija* / Rad D. Lukić. // *Arhiv za pravne i društvene nauke*. – God 59, knj. 105(49), br. 2–3 (1973), str. 385–391.
Ч 277
211. *Реформа йолийичкої сисїема* / Радомир Лукић. // *Марксистичка мисао*. – Бр. 6 (1989), стр. 6–8.
Ч 978
212. *Јован Сїерија Поїовић – йрофесор йриродної йрава на Лицеју* / Радомир Д. Лукић. // *Природно право Јована Стерије Поповића / Јован Стерија Поповић ; ред. Љиљана Суботић*. – Нови Сад : Матица српска, 1995. – Стр. 5–21.
I 45773
213. *Полийичка йеорија државе* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 287 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 10)
II 59708
214. *Полийичке сїранке* / Радомир Д. Лукић. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : БИГЗ, 1995. – 310 стр. – (Сабрана дела др Радомира Д. Лукића ; 11)
II 59709

Осџали радови

Овакав наслов најчешће подразумева низ разнородних „рестлова“ који су, непододиви под неку другу тематску целину, смештени у „сваштару“ и самим тим, њихов квалитет не заслужују неку особиту пажњу. У случају професора Лукића то је само делимично тачно. Наиме, истина је да су предстојећи текстови разнородни и да је лепеза тема широка. Међутим, озбиљност са којом је прилазио свакој од својих доминантно професионалних тема, одликовала је и приступ овим бочним проблемима.

Између осталог, овде смо уврстили и његов изузетно драгоцен рад на приређивању, редактури или изради одредница за стручне правне или политичке енциклопедије и лексиконе. За развој и унапређење науке сваке земље ова врста ангажмана је од огромног значаја и само највећи зналци у одређеним областима у стању су да на томе раде.

215. *Прилоџ иџиџању асџсџенаџа* / Рад. Д. Лукић. // Универзитетски весник : лист удружења универзитетских наставника. – Год. 4, бр. 67 (8. 5. 1952), стр. 2.

VII 36

216. *О «гаџуму» насџанка нове Јуџославије* / Рад. Д. Лукић // Архив за правне и друштвене науке. – Год. 40, књ. 68(9), бр. 4 (1953), стр. 308–314.

Ч 277

217. *О економској демократији* / Radomir Lukić. // Међународна политика. – Год. 5, бр. 104–105 (1954), стр. 13–14.

Ч 732

218. *Избор универзитетских наставника* / Рад. Д. Лукић. // Универзитетски весник : лист удружења универзитетских наставника. – Год. 5, бр. 90 (11. 3. 1954), стр. 2.

VII 36

219. *Nacionalno i internacionalno u jugoslovenskoj kulturi* / Radomir Lukić. // Naše teme. – Год. 9, бр. 8–9 (1965), стр. 1318–1332.

Ч₁ 591

220. *Проблеми савременоџ брака* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 12, бр. 4–5 (1966), стр. 11–15.

Ч 866

221. *Значај Гандијево теорије ненасилја* / Radomir D. Lukić. // Међународни раднички pokret. – Год. 12, бр. 2 (1969), стр. 96–109.

Ч₁ 752

222. *Uzroci pojave nacionalnog pitanja danas* / Radomir Lukić. // Gledišta. – Год. 12, бр. 5–6 (1971), стр. 822–827.

Ч₁ 690

223. *Predgovor* / Radomir Lukić. // Porodični smeštaj dece – Miloševac / Mirolava Veljić i dr. – Beograd : Institut za socijalnu politiku, 1979. – Str. 5–7. II 29179

224. *Kolektivna odgovornost i pojedinac* / Radomir D. Lukić. // Kolektivno odlučivanje i odgovornost : zbornik tekstova od antičke misli do danas / urednik Jovan Đorđević i dr. – Beograd : Radnička štampa : BIGZ, 1979. – Str. 347–353.

II 29201

225. *Јован Скерлић и њолиџика* / Радомир Лукић. // Јован Скерлић у српској књижевности 1877–1977 : зборник радова / уредио Предраг Палавестра. – Београд : Народна књига : Институт за књижевност и уметност, 1980. – (Посебна издања / Институт за књижевност и уметност ; 7). – Стр. 167–172.

II 30106

226. *Наше љраво и зашџиџија живоџије средине* / Радомир Лукић. // Човек друштво и живогна средина. – Београд : САНУ, 1981. – Стр. 55–58.

II 37606

227. *O razlici između naroda i nacije* / Radomir D. Lukić. // Gledišta. – God. 24, br. 1–2 (1983), str. 19–24.

Ч₁ 690

228. *Нико не сме љравџији оџиџије с народом и човечансџивом : [око нуклеарки]* / Радомир Д. Лукић. // Багдала. – Год. 27, бр. 326/327 (1986), стр. 1–2.

Ч 891

229. *Оџеџи о ћирилицџи* / Радомир Д. Лукић. // НИН. – Год. 37, бр. 1966 (4. 9. 1988), стр. 22.

VII 384

230. *Čovek i tehnički napredak* / Radomir D. Lukić. // Cekos : časopis za uporedno izučavanje tehnološkog i društvenog progressa. – God. 6, br. 1 (1988), str. 4–5.

Ч₁ 531

231. *Значај боја на Косову* / Радомир Лукић. // Правни живот. – Год. 38, књ. 381, бр. 6–7 (1989), стр. 957–962.

Ч₁ 173

232. *Šest vekova od Kosovskog boja* / Radomir Lukić. // Međunarodna politika. – God. 40, br. 912/913 (1989), str. 7–9.

Ч 732

233. *Предџовор* / Радомир Д. Лукић. // Језик закона / Љубомир Ив. Јовић – Шабац : Глас Подриња, 1988. – Стр. 5–7.

I 33569

Енциклопедџије и лексикони

234. *Pravni leksikon* / urednik Iso Baruh. – Beograd : Savremena administracija, 1964. – 1107 str.

ЧД 8

235. *Politička enciklopedija* / Ljubiša Adamović, Jovan Đorđević. – Beograd : Savremena administracija, 1975. – 1446 str.

III 5705

236. *Pravna enciklopedija* / Borislav T. Blagojević. – Beograd : Savremena administracija, 1979. – 1708 str.

ЧД 35

237. *Sociološki leksikon* / redaktor Radomir D. Lukić, Miroslav Pečujlić. – Beograd : Savremena administracija, 1982. – 784. str.

III 3910

Преводилачки рад

Течно је говорио три језика али, упркос томе, преводаштво није спадало у репрезентативно подручје интересовања Радомира Лукића. Међутим, када је било потребно приближити нашој средини мисао неког значајног правног мислиоца и тако је прикључити актуелним токовима развијених научних средина, он се и тог посла прихватио. *Совјетско ирађанско љраво* у две књиге превео је још 1948. и 1949. са још неколико колега. Захтев тог политичког тренутка наметао је потребу упознавања наших правних стручњака са овим делом. Тако је било и са *Ойшћом тћео-ријом државе и љрава* Ханса Келзена, преведеном 1951.

С обзиром на то да је за бројну преведену правну литературу писао велике предговоре, да се наслутити да је њихово превођење и иницирао.

238. АГАРКОВ, М.М.

Совјетско ирађанско љраво. 1 / М. М. Агарков, С. Н. Братус, Д. М. Генкин, В. М. Серебровски, З. М. Шкундин ; превели Александар Соловјев, Радомир Лукић и Владимир Хитров. – Beograd : Народна књига, 1948. – 552 стр. – (Универзитет у Београду)

П 1838

239. *Совјетско ирађанско љраво. 2* / М. М. Агарков, С. Н. Братус, Д. М. Генкин, В. М. Серебровски, З. М. Шкундин ; превели Радомир Лукић и Владимир Капор. – Beograd : Народна књига, 1949. – 424 стр. – (Универзитет у Београду)

П 1838

240. КЕЛЗЕН, Ханс

Opшта teorija prava i државе / Hans Kelzen; preveli Radomir D. Lukić i Milorad V. Simić. – Beograd : Arhiv za pravne i друштvene nauke, 1951. – 376 str. – (Biblioteka uporednog prava ; 1)

П₁ 1085

241. КЕРИМОВ, Д. А.

Особеностіи љравностиваралачкој сазнања : (метћодолошки виг) / Д. А. Керимов; с руског превео Радомир Д. Лукић. // Зборник за теорију права. 1 / уредник Радомир Лукић. – Beograd : САНУ, 1978. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; књ. 3). – Стр. 185–196.

П 27914/1

242. КОНТ, Огист

Kurs pozitivne filozofije / Auguste Conte; preveo Radomir D. Lukić. – 4. izd. prošireno predgovorom jednog učenika i proučavanjem razvoja pozitivizma. – Nikšić : Univerzitetaska riječ : Centar za istraživačko-izdavačku djelatnost RK SSO Crne Gore, 1989. – 306 str. – (Biblioteka Prevodi)

I 36814

Приређивачки и уреднички рад

Сећајући се гимназијских дана, Радомир Лукић у часопису *Браничево* још 1962. године, са радошћу помиње рад у школском листу *Наша ризница*.

243. *Успомене на гимназију* / Радомир Лукић. // Браничево. – Год. 8, бр. 5 (1962), стр. 4–7.

Ч 866

У редакцију листа, одмах по оснивању, као најмлађег члана, ђака петог разреда, ставио га је оснивач, проф. А.Милићевић. Одмах у првом броју научно је коректуру, омирисао штампарску боју и заволео цео тај издавачки посао: ”Како сам се тада заразио издавањем часописа и књига и „редакцијском“ и „штампарском“ болешћу, још је се нисам ослободио а надам се да се никад нећу ни ослободити”. За ово поље његовог рада, чланство у САНУ је било од огромног значаја, као што је ово његово умеће и интересовање било и за САНУ од непроцењиве вредности. Ту је он покретао и уређивао едиције и специјализоване часописе, организовао истраживања и објављивао их у зборницима, истраживао изворе српског права и наше баштине, објављујући монографије о истакнутим правним теоретичарима и писцима.

244. НАУЧНО ДЕЛО ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

Научно дело Јована Цвијића : поводом његовојојодишњице његове смрти / уредници Радомир Лукић, Милисав Лутовац, Душан Недељковић, Петар Стевановић. – Београд : САНУ, 1982. – 463 стр. – (Научни скупови ; књ. 11. Председништво ; књ. 2)

II 37601

245. ВУКОСАВЉЕВИЋ, Сретен

Историја сељачкој друштва. 3, Социологија сељачких радова / Сретен Вукосављевић; приредио Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1983. – 596 стр. – (Посебна издања / САНУ ; књ. 548. Одељење друштвених наука ; књ. 89)

ПЧ II 8/548

246. ВАСИЉЕВИЋ, Тихомир

Ђорђе Д. Ценић : развој кривичнојравне мисли у Србији XIX века / Тихомир Васиљевић; уредник Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1987. – 266 стр. – (Извори српског права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 7)

II 45304

247. ГРУЈИЋ, Владимир

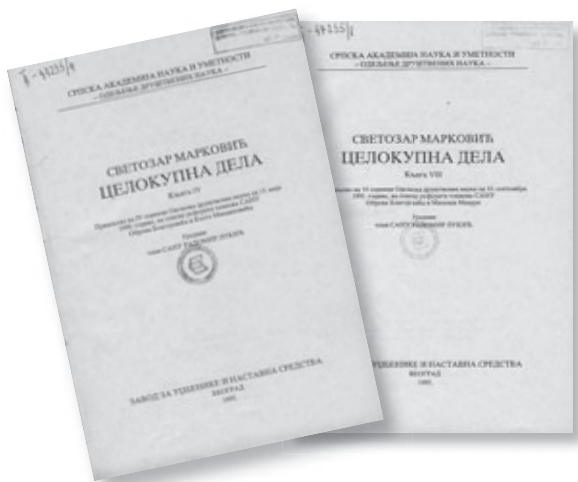
Лицеј и Велика школа / Владимир Грујић; ур. Радомир Лукић. – Београд : САНУ, 1987. – 211 стр. – (Споменик / САНУ; 128. Одељење друштвених наука ; 25)

III 4710

248. МАРКОВИЋ, Светозар

Целокупна дела / Светозар Марковић; уредник Радомир Д. Лукић и др. – Београд : Народна књига, Нови Сад : Матица српска, Приштина : Јединство, 1987. – Књ 1-
II 47235 /1-16

249. ЦВИЈИЋ, Јован

Говори и чланци. I / Јован Цвијић; уредници Радомир Лукић, Михаило Малетић, Драгутин Ранковић. – Београд : САНУ : Књижевне новине : Завод за уџбенике и наставна средства, 1987. – 380 стр. – (Сабрана дела / Јован Цвијић ; књ. 3)
II 46543

250. ЦВИЈИЋ, Јован

Говори и чланци. 2 / Јован Цвијић; уредници Радомир Лукић, Емина Куленовић Грујић, Драгутин Ранковић. – Београд : САНУ : Књижевне новине : Завод за уџбенике и наставна средства, 1989. – 217 стр. – (Сабрана дела / Јован Цвијић ; књ. 5)

II 61674

251. ГРОЛ, Војислав

Правна мисао Милована Миловановића / Војислав Грол; уредник Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1989. – 121 стр. – (Извори српског права / САНУ. Одељење друштвених наука ; 9)

II 50926

252. LA MODERNISATION DU DROIT

La modernisation du droit / rédacteur Radomir D. Lukić. – Beograd : SANU, 1990. – 102 str. – Colloques scientifiques / Académie serbe des sciences et des arts ; vol. 52. Classe des sciences sociales ; no. 11)

II 52697

253. СПАСОЈЕВИЋ, Живан

Нацрт једне ојшће теорије права / Живан Спасојевић; приређивач Божидар Марковић, уредник Радомир Д. Лукић. – Београд : САНУ, 1989. – 141 стр. – (Из теорије права / САНУ. Одељење друштвених наука ; књ. 8)

II 49791

254. TASIĆ, Đorđe

Rasprave iz filozofije i teorije prava : prevodi sa stranih jezika / Đorđe Tasić; priredili Radomir D. Lukić, Danilo N. Basta, Dragan M. Mitrović; preveli Dušica Guteša, Božidar S. Marković, Danilo N. Basta, Dragoljub Popović. – Beograd : Pravni fakultet : Dom kulture "Studentski grad", 1992. – 195 str.

II 57753

ПИСАЛИ СУ О ЛУКИЋУ

Академик Радомир Лукић и на људском и на професионалном плану, међу својим савременицима је имао статус институције. Због тога и није необично што су, поред низа текстова о њему и интервјуа са њим у новинама и часописима, објављене и монографије које се баве резултатима рада ове изузетне личности. Један сегмент његове делатности био је и тема једног магистарског рада.

255. КОСТИЋ, Мирјана

Радомир Лукић : биографија : објављени радови / Мирјана Костић. // *Годишњак / САНУ*. – Бр. 86 (1979), стр. 211–250.
ПЧ II/11

256. *Објављени радови проф. Радомира Лукића : [библиографија]* / Мирјана Костић. // *Анали Правног факултета у Београду*. – Год. 33, бр. 5–6 (1985), стр. 732–760.

Ч 353

257. *Радомир Лукић : дојуна библиографије објављене у Годишњаку LXXXVI за 1979, 1980* / Мирјана Костић. // *Годишњак / САНУ*. – Бр. 96 (1989), стр. 503–515.

ПЧ II/11

258. ПОПОВИЋ, Милијан

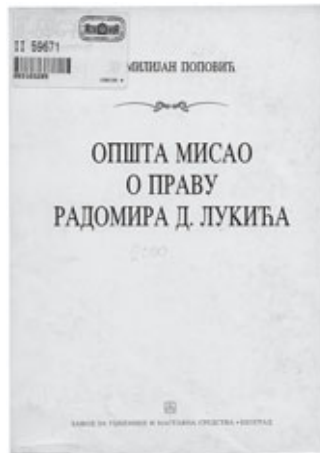
[Темајски број посвећен Радомиру Д. Лукићу] / уредник Милијан Поповић. // *Зборник Матице српске за друштвене науке*. – Бр.95 (1993), стр. 1–411.

Поводом објављивања књиге Р. Лукића *Систем филозофије љрава*.
V 629

259. *Проблеми филозофије љрава : о филозофији љрава академика Радомира Д. Лукића* / [зборник уредио др Милијан Поповић]. – Нови Сад : Матица српска, 1994. – 411 стр.

П 80893

260. *Општа мисао о праву Радомира Д. Лукића* / Милијан Поповић.
– Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1995. – 264 стр.
II 59671

261. ФИРА, Александар
Радомир Лукић : (31. VIII 1914 – 31. V 1999) : [in memoriam] / Александар Фира. // *Годишњак / САНУ*. – Бр. 106 (1999), стр. 481–483.
Ч 1049

262. ЈАРИЋ, Светислав М.
Фрагменти мислилаштва Радомира Д. Лукића / Светислав М. Јарић.
– Београд : Службени гласник, 2001. – 237 стр.
II 67035

263. ЗБИЉИЋ, Драгољуб

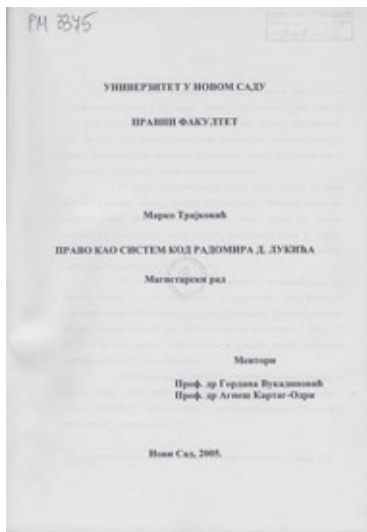
Радомир Лукић у борби за српско њисмо / Драгољуб Збиљић. // Издаја српског писма : удар на Србе и српски језик / Драгољуб Збиљић. – Нови Сад : Бирилица, 2005. – Стр.156–160.

П 52046

264. ТРАЈКОВИЋ, Марко

Право као систем код Радомира Д. Лукића : магистарски рад / Марко Трајковић. – Нови Сад : [б.и.], 2005. – 223 стр.

На врху насл. стране: Универзитет у Новом Саду, Правни факултет.
РМ 3375

САДРЖАЈ

О циклусу	3
Реч о академику професору др Радомиру Д. Лукићу Будимир Кошутић	5
Уводне напомене	9
Породични живот и школовање	11
Професионални пут	23
Филозофија права и општа филозофија	26
Теорија права и државе	29
Методологија права	36
Уставно право	37
Социологија	39
Општа социологија	39
Социологија права	43
Социологија морала	44
Социологија села	45
Политичке и правне теорије	46
Остали радови	49
Енциклопедије и лексикони	50
Преводилачки рад	51
Приређивачки и уреднички рад	52
Писали су о Лукићу	55

Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“

За издавача
Богољуб Мазић

Уредник колекције
Марија Вранић-Игњачевић

Аутори изложбе и каталога
Марија Вранић-Игњачевић
Мр Драгана Столић

Стручни консултант
Проф. др Будимир Кошутић

Дизајн
Мирјана Пиштало Глигоријевић

Технички сарадник
Андрија Данаилов

Прирема
Дејан Димитријевић

Штампа
„Хелета“

Тираж
500 примерака

Штампање ове публикације омогућило је
Министарство за науку и заштиту животне средине Републике Србије.

